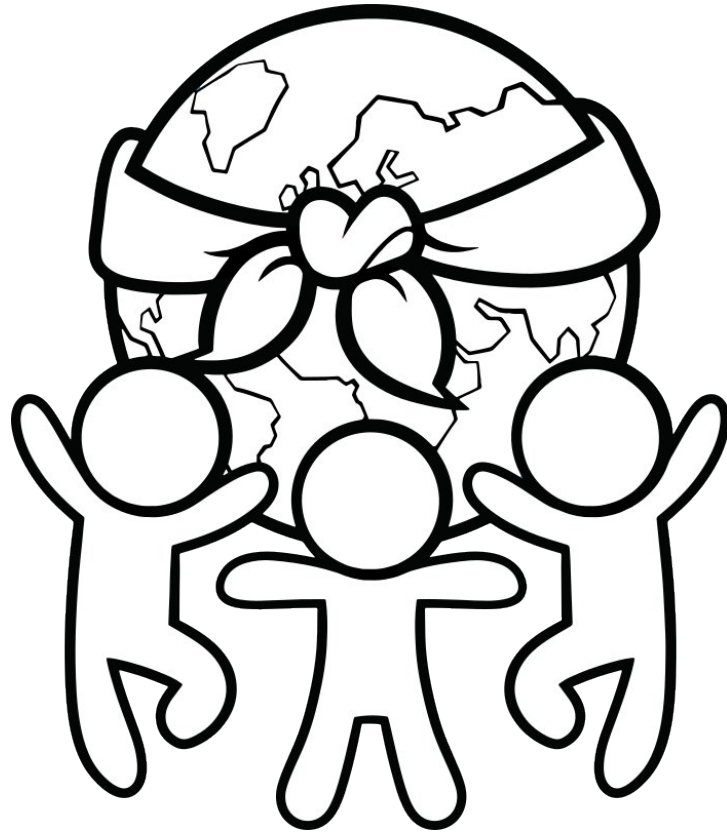

Pinskujen turvallisuusohjeet

Sisällysluettelo

Pinskujen turvallisuusohjeet	1
1 Alkusanat.....	4
2 Pinskut.....	5
3 Ennakointi.....	6
4 Toiminnan järjestäminen.....	11
5 Yleisimmät riskitekijät.....	21
6 Onnettomuuden sattuessa.....	45
7 Liitteet ja linkit.....	56
8 Lähteet.....	59

1 Alkusanat

Pinskujen turvallisuusohjeet on järjestön ja sen jäsenjärjestöjen perustoimintaa varten laadittu kokoelma ohjeita ja toimintatapoja, joilla taataan, että pinksutoiminta on kaikille turvallista. Jokainen pinksutoimintaa järjestävä taho on velvollinen noudattamaan näitä ohjeita.

Pinskujen ominta toimintaa ovat leirit, kerhot ja retket, joihin viitataan näissä ohjeissa yleisesti *tapahumina*. Näissä ohjeissa käsitellään erilaisia tapahtumiin liittyviä riskitekijöitä, sekä erilaisia tapoja tunnistaa ja varautua niihin ennalta.

Pinskujen koulutusjärjestelmä pitää huolen siitä, että ohjaajilla on riittävä osaaminen toimintaa järjestettäessä ja että toimijat pysyvät ajan tasalla toiminnan kehittämistä koskevista uudistuksista ja muutoksista.

Elämässä sattuu ja tapahtuu - niin myös Pinskuissa, joten kaikenlaisiin kommelluksiin on syytä varautua. Turvallisuusohjeiden pyrkimyksenä on ennaltaehkäistä vahinkoja, mutta myös antaa valmiuksia niiden kohtaamiseen sekä niistä selviytymiseen. Pinskuissa turvallisuus on kaikkien yhteinen asia

Huolehdiathan, että tämä asiakirja on aina matkassa mukana kun pinksutoimintaa järjestetään, jolloin jokainen toimija voi tarpeen tullen tarkastaa toiminnan turvallisuutta koskevia vastuita ja linjauksia.

Nämä turvallisuusohjeet tarkistetaan ja päivitetään vuosittain. Mikäli huomaat ohjeissa puutteita tai korjattavaa, otathan yhteyttä keskustuimistoon: keskustoimisto@pinskut.fi

2 Pinskut

Pinskut eli *Suomen Demokratian Pioneerien Liitto - Pinskut ry* on vuonna 1945 perustettu kasvatusjärjestö, jonka toiminta on suunnattu lapsille, nuorille, aikuisille ja perheille.

Tarjoamme elämyksellistä ja kasvatustyötä tukevaa vapaa-ajan toimintaa, joka toteutetaan lasten ja nuorten ehdoilla. Järjestön toimintamuotoihin kuuluvat muun muassa leirit, kerhot, tapahtumat, kansainvälinen yhteistyö sekä koulutukset. Pinskut on myös monelle aikuiselle tärkeä harrastus, sillä toimintaa järjestävät pääsääntöisesti vapaaehtoiset ohjaajat.

Elämyksiä. Iloa. Yhdessä. Pinskut on kasvuyhteisö, jossa lapset ja nuoret pääsevät kokeilemaan omia rajojaan arkisen ympäristön ulkopuolella turvallisesti. Pinskuohjelman mukaisesti jokainen ikäkausi suorittaa omaa ohjelmaansa. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminnan sisältöjen haastavuudessa on huomioitu kunkin ikäryhmän tarpeet. Näin toiminta ei ole liian haastavaa kenellekään ja jokainen pääsee myös kokemaan onnistumisia.

Kasvatuksellinen päämäärä on kasvattaa lapsista uteliaasti, persoonallisesti, dialogisesti ja luovasti maailmaa tutkivia pinskuja, jotka toimivat eettisesti ja ekologisesti kestävämmän maailman puolesta niin yksityisessä, paikallisessa kuin globaalissa elinpiirissään. Toiminnan raamit ja periaatteet määrittää YK:n lapsen oikeuksien sopimus yhdessä järjestön itse määrittämien pinskuarvojen kanssa.

Pinskut pitävät tärkeänä mahdollistaa erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten kohtuuhintaiset vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Haluamme tarjota syrjimättömän, yhdenvertaisen, turvallisen ja kestävästä kehitystä korostavan kasvu-ympäristön. Pinskiin on tervetullut kuka tahansa, joka tuntee pinskuarvot omakseen.

Valtakunnallisen järjestön toiminta-alue voidaan jakaa karkeasti viiteen osaan: Pohjois-Suomi, Järvi-Suomi, Häme, Länsirannikko ja Etelä-Suomi. Aluekeskuksissa työskentelevät toiminnanohjaajat, joiden lisäksi järjestön keskustoimistolla Helsingissä on palkattua henkilökuntaa. Työntekijät suunnittelevat, koordinoivat ja myös tekevät toimintaa yhdessä vapaaehtoisten ohjaajien kanssa.

3 Ennakointi

Riskitekijöiden ja vaaratilanteiden **ennakointi ja ennaltaehkäisy** on kaikkein paras ja tehokkain tapa varautua tapaturma- ja kriisitilanteisiin. Hyvällä suunnittelulla ja ennakoinnilla on mahdollista estää monet tapaturmat kokonaan. Tämän pohjana on etukäteen tehty **riskikartoitus**, joka auttaa tunnistamaan erilaisia vaaratekijöitä. Riskien kartoituksen lisäksi niihin tulee varautua.

3.1 Riskit: tunnista ja varaudu

Riskeihin varautumisessa on kaksi olennaista toimenpidettä: **riskikartoitus** ja **riskianalyysi**.

Riskikartoitus tarkoittaa erilaisten vaaratekijöiden tunnistamista. Erilaisia vaaratekijöitä on monenlaisia ja ne riippuvat pitkälti siitä, mitä tapahtumaa ollaan järjestämässä ja minkälaisessa ympäristössä. Luvussa **5 Yleisimmät riskitekijät** on lueteltu erilaisia, eri tapahtumissa olevia mahdollisia riskejä sekä toimintaohjeet niihin varautumiseksi.

Riskianalyysi tarkoittaa havaittujen riskien analysointia. Analyysissä käytetään apuna neljää kysymystä:

1. Millä todennäköisyydellä asia X voi tapahtua?
2. Jos asia X tapahtuu, kuinka paljon vahinkoa se aiheuttaa?
3. Mitä vahingon sattuessa tulee tehdä?
4. Miten tätä voidaan ennaltaehkäistä?

Kohdille 1 ja 2 annetaan numeroarvot väliltä 1-5 sen mukaan, **mitä todennäköisempää** tai **mitä vaarallisempaa** kyseessä olevan riskin realisoituminen on. Nämä arvot kerrotaan keskenään, ja tuloksena saatavaa numeroa (väliltä 1-25) käytetään kuvaamaan sitä, **kuinka paljon huomiota asia vaatii**. Kohtia 3 ja 4 pohditaan siis sitä tiukemmin, mitä todennäköisempää ja vaarallisempaa jonkin asian X tapahtuminen on. Riskianalyysi kannattaa tehdä suoraan taulukkoon, esimerkiksi näin:

Asia	Todennäköisyys	Vaara	=	Toimenpiteet	Varautuminen
Lapsi polttaa kätensä nuotiossa	3	2	6	Palovamman hoito, rauhoittelu	Ohjeistus turvaetäisyyksistä, valvonta

Riskien hallinta lisää toiminnan **laatua**. Riskien kartoitukseen löytyy lisää ohjeita ja työkaluja pinskupakista ja laatujärjestelmästä: <https://pinskupakki.fi/laatujarjestelma/riskikartoitus>

3.1.1 Turvallisuussuunnitelma

Jokainen tapahtuma joka:

- on pitkäkestoista ja jatkuvaa (esim. kerhotoiminta)
- kestää vähintään yhden yön yli ja
- jolle osallistuu vähintään 20 henkeä,

vaatii **turvallisuussuunnitelman**. Turvallisuussuunnitelma on asiakirja, johon kirjataan tapahtuman turvallisuuden kannalta oleelliset tiedot kuten tapahtumapaikka, ajankohta, keskeiset vastuhenkilöt, riskianalyyssissä esille nousseet keskeiset riskitekijät sekä niihin varautuminen. Turvallisuussuunnitelma tulee olla tulostettuna mukana järjestettävässä tapahtumassa, jotta se on jokaisen toimintaa tekevän nähtävillä ja käytettävissä. Jokaisen tapahtumaa tekevän ohjaajan on tutustuttava turvallisuussuunnitelmaan ennen tapahtuman alkua, mikäli ohjaajalla on turvallisuussuunnitelmaan jotain lisättävää tai korjattavaa tämä tulee siihen kirjata. Turvallisuussuunnitelman luettuaan ohjaajat allekirjoittavat sen.

Turvallisuussuunnitelman pohja löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.7 Turvallisuussuunnitelma**).

3.2 Vakuutus nuhteettomuudesta

Pinskut velvoittaa jokaista yli 15-vuotiasta vapaaehtoistoimijaa antamaan vakuuden nuhteettomuudesta. Vapaaehtoistoimija osoittaa olevansa taustaltaan nuhteeton, soveltuvansa toimimaan lasten ja nuorten parissa sekä toimivansa Suomen lain ja hyvien tapojen mukaisesti. Vapaaehtoistoimija sitoutuu noudattamaan järjestön voimassaolevaa strategiaa ja ohjelmaa, laatujärjestelmää, sääntöjä, turvallisuusohjeita, päihdeohjelmaa, hallintoelinten päätöksiä ja muuta ohjeistusta. Vakuutuksen rikkomisen seuraamuksista päättää järjestön liittohallitus. Vakuutus nuhteettomuudesta täytetään ja tallennetaan Pinskupakkiin. (ks. kohta 7.1.12 **Vakuutus nuhteettomuudesta**).

3.3 Rikostaustaselvitys

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä tuli voimaan 1.5.2014. Lain tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja siten edistää ja turvata alaikäisten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia. Vapaaehtoistoimintaa järjestävillä yhteisöillä on tietyin edellytyksin mahdollisuus tarkistaa vapaaehtoisten rikostausta. On hyvä muistaa että rikostaustan selvittäminen on järjestön oikeus, ei velvollisuus.

Rikostausta voidaan tarkistaa ainoastaan lain voimaantulon jälkeen toimintaan mukaan tulleilta vapaaehtoisilta tai vapaaehtoisilta, joiden tehtäväkuva on muuttunut tai muuttuu lain voimaantulon jälkeen sellaiseksi, että otteen tarkastaminen on lainmukaista.

Rikosrekisteriotteen hakeminen edellyttää, että vapaaehtoinen on antanut otteen hakemiseen etukäteen kirjallisen suostumuksen (ks. kohta **7.1.13 Suostumus rikostaustan selvittämiseen**).

Rikosrekisteriotetta haetaan kirjallisesti Oikeusrekisterikeskukselta (ks. kohta **7.1.16 Oikeusrekisterikeskuksen ohjeet rikosrekisteriotteen tilaamiseen**). Mikäli vapaaehtoisella on hallussaan ajantasainen itseään koskeva rikosrekisteriotte (esim. opintojen tai ammatin puolesta) ei ole välttämätöntä tilata uutta otetta.

Rikosrekisteriotteesta ilmeneviä tietoja ei saa ilmaista muille kuin sellaisille henkilöille, jotka välttämättä tarvitsevat tietoa tehdessään päätöstä siitä, voiko henkilö toimia vapaaehtois- tai luottamustehtävissä järjestössä. Rikosrekisteriotetta tai siinä olevia tietoja ei arkistoida, mutta pinskupakki-henkilötietokantaan kirjataan merkintä, että ote on tarkastettu.

3.3.1 Tehtävät, joita selvitys koskee

Pinskut on määritellyt, että seuraavat vapaaehtoistehtävät ovat sellaisia, joihin valittavan henkilön rikostausta on syytä selvittää.

1. Vapaaehtoistehtävät, joissa toimitaan lasten ja nuorten parissa. Tehtäviin kuuluu säännöllisesti ja olennaisesti opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai yhdessä oloa alaikäisten kanssa. Tällaisia tehtävänimikkeitä ovat;kerhon apuohjaaja (yli 15-vuotias), kerhon vastuuhjaaja ja kerho-ohjaaja.
2. Vapaaehtoistehtävät, joissa ollaan suoraan vuorovaikutuksessa alaikäisten kanssa tai toimitaan yksin alaikäisten kanssa. Tällaisia tehtävänimikkeitä ovat: apuohjaaja (yli 15-vuotias) pinskuohjaaja, vanhempi ohjaaja, koulutusohjaaja, tapahtuman johtaja, leiripäällikkö, ohjelmapäällikkö, vastuuhjaaja, EA-vastaava, tapahtumatoimintaan osallistuvat vapaaehtoiset.
3. Luottamustehtävät, jotka käsittävät päätösvaltaa tai joiden hoitaminen edellyttää tietosuojaan alaisten tietojen käsittelyä.

Tiesithän tämän? Palkattua henkilöstöä koskee *laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä*. Työnantajan on vaadittava rikostaustaote nähtäväksi, kun työtehtävään olennaisesti kuuluu työskentelyä lasten kanssa. Otetta ei arkistoida vaan se luovutetaan aina takaisin omistajalleen.

3.3.2 Järjestön linjaukset koskien rikosrekisteriotetta

Pinskut on tehnyt seuraavan linjauksen koskien henkilön rikostaustaa ja oikeutta toimia järjestön vapaaehtoistehtävissä. Jokainen pinskutoimintaa järjestävä taho on velvollinen noudattamaan tätä linjausta.

1. Henkilö, joka on tuomittu sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasta teosta tai seksuaalirikoksesta ei voi toimia järjestössä minkäänlaisissa tehtävissä.
2. Henkilö, joka on tuomittu murhasta, taposta, surmasta, törkeästä ryöstöstä tai ihmiskaupasta ei voi toimia järjestössä minkäänlaisissa tehtävissä.
3. Henkilö, joka on tuomittu törkeästä pahoinpitelystä tai huumausainerikoksesta ei voi toimia järjestössä alaikäisten lasten ja nuorten parissa.

3.4 Tietosuoja

Toiminnan järjestäminen edellyttää henkilötietojen käsittelyä. Osallistujilta tulee kysyä etukäteen kaikki tapahtumaa varten tarvittavat tiedot, kuten yhteystiedot, allergiat, erityisruokavaliot, terveydentila, mahdollinen lääkitys, uimataito, tms. Myös alaikäisten osallistujien huoltajien yhteystietojen pitää olla tapahtuman vastuujohtajan tiedossa.

Pinskutoiminnassa henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa ohjaa vuonna 2018 voimaan tullut Euroopan tietosuojaa-asetus (GDPR), joka antaa yksiselitteiset raamit henkilötietojen käsittelyyn. Pinskut jäsenjärjestöineen säilyttää ja käsittelee jäsentensä ja toiminnassa mukana olevien ihmisten henkilötietoja vain tietoturvalisilla ja järjestön hallinnassa olevilla työvälineillä. Pinskujen keskusjärjestö tarjoaa tietoturvaliset työvälineet kaikille toimijoille (ks. kohta 4.4. *Organisoinnin apuvälineet*).

Ajantasaisimmat tietosuojaohteet löytyvät pinskupakista:

www.pinskupakki.fi/ohjekeskus/tietosuoja

3.4.1 Henkilötietojen turvallinen käsittely

Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan sellaisissa kanavissa, jotka ovat **todistetusti turvallisia** sekä Pinskujen hallittavissa. Mikäli välineessä on tunnettuja tietoturvaongelmia tai niiden sisältämää dataa hallinnoi tai varastoi jokin ulkopuolinen taho, niiden käyttö henkilötietojen käsittelyssä on kielletty.

Pinskujen omat digitaaliset työkalut, **Pakki, Jemma, Notski ja Mukila** ovat erikseen suunniteltu vastaamaan erilaisiin henkilötietojen käsittelytarpeisiin.

Tapahtumia varten voi olla tarpeen ottaa erikseen paperisia otteita esim. osallistujalistaista. Tällaiset henkilörekisteriotteet täytyy pitää tarkasti tallessa, eikä niitä saa luovuttaa ulkopuolisten käsiin (poikkeuksena viranomaisen suorittama evakuointi). Kaikki paperiset henkilötietoja sisältävät asiakirjat on tuhottava tapahtuman jälkeen.

4 Toiminnan järjestäminen

Tässä luvussa tarkastellaan turvallisuusnäkökulmasta toiminnan **järjestämiseen ja suunnitteluun** liittyviä asioita. Käsiteltävänä ovat erilaiset tapahtumatyypit, niissä tarvittavat ohjaajaresurssit sekä erilaiset suunnittelun apuvälineet.

Toiminnan järjestäjän muistilista löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.1 Toiminnan järjestäjän muistilista**)

4.1 Ennakkotieto osallistujille

Toimintaa järjestettäessä on huolehdittava riittävästä ja asianmukaisesta ennakkotiedon antamisesta osallistujille. **Ennakkotieto tulee lähettää osallistujille viimeistään yhtä viikkoa ennen** tapahtuman alkua - suurempien ja pitkäkestoisempien tapahtumien kohdalla aikaisemmin. Tiedon voi lähettää maapostilla tai sähköisessä muodossa, kunhan se on muotoiltu selkeästi, sisältää oleelliset asiat ja on perillä ajoissa. Osallistujien tulee saada tieto tapahtuman ohjelmasta, majoituksesta, aikataulusta, tarvittavista varusteista sekä tapahtuman järjestäjän yhteystiedot. Samassa yhteydessä voidaan tietysti toimittaa myös lasku osallistumismaksusta. Ennakkotietoihin tulee liittää järjestön terveystietolomake sekä kuvaus- ja julkaisulupa, jotka osallistuja palauttaa huoltajan täyttämänä tapahtumaan saapuessaan.

Tämän lisäksi ennakkotieto on annettava ohjaajille ja talkoolaisille. Ennakkotieto vapaaehtoisille voidaan antaa suullisesti tapahtuman suunnittelupalaverissa tai kirjallisessa muodossa ennen tapahtumaa.

Yllämainitut asiakirjat löytyvät liitteistä, katso kohdat:

- **7.1.2 Ennakkotietomalli**
- **7.1.5 Terveystietolomake**
- **7.1.6 Kuvaus- ja julkaisulupa**

4.2 Vastuuhenkilöt

Tapahtumalla on aina oltava nimetty vastuuhenkilö eli **tapahtuman johtaja**, joka on viimekätisessä vastuussa tapahtuman **turvallisuudesta**. Vastuita voi ja varsinkin isommissa tapahtumissa pitää delegoida eteenpäin, mutta viimesijainen vastuun kanto säilyy aina tapahtuman johtajalla. Tässä luvussa tarkastellaan tärkeimpiä vastuutehtäviä ja niiden vaatimuksia.

Kerhotoiminnassa on oltava nimetty vastuuhjaaja, joka on perehtynyt riittävästi riskeihin ja niiden ennakkointiin kerhotoimintaa järjestettäessä.

Vastuuhenkilönä voi joissain tapauksissa toimia myös järjestön työntekijä.

4.2.1 Neljä oleellisinta tehtävää

Minkä tahansa tapahtuman onnistumisen kannalta on ensisijaisen tärkeää, että **neljä oleellisinta tehtävää** on täytetty ja niillä on omat vastuuhenkilönsä.

1. **Tapahtuman johtaja**, joka on ylimmässä vastuussa siitä, että kaikki toimii kuten pitääkin. **Tapahtuman johtajan vastuu on jakamaton** – hänellä voi olla varahenkilö tai tukijoukkoja mutta johtajan vastuusta ei voi olla epäselvyyttä.
2. **Keittiö**, joka on vastuussa ruokahuollon toteuttamisesta. Tietyntyyppisissä kaupunkitapahtumissa ja varsinkin kerhoissa keittiöhenkilökuntaa ei tarvitse erikseen järjestää.
3. **Huolto ja logistiikka** eli kuljetus, joka pitää huolen, että ohjelma ja keittiö saavat tarvitsemansa tarvikkeet tapahtumapaikalle. Logistiikka yleensä myös varmistaa majoitustilojen kunnon, mikäli tapahtuma vaatii majoituksen järjestämistä.
4. **Ohjelmapäällikkö**, joka on vastuussa tapahtuman ohjelmasta ja sen toteutumisesta. Ohjelmapäällikön nimeäminen on suositeltavaa varsinkin suuremmissa tapahtumissa, joissa *tapahtuman johtaja* vastaa turvallisuudesta ja tapahtuman yleisestä kulusta, tällöin ohjelmapäällikkö vastaa ohjelman pyörimisestä ja koordinoi ohjelmaa ohjaavia ohjaajia.

Yllämainittu jaottelu pätee ensisijaisesti leireihin, joille osallistuu vähintään 15 henkeä.

Pienemmillä retkillä sekä varsinkin kerhoissa ja muissa asutuskeskustapahtumissa tehtävänkuvia voi tiivistää. (ks. myös kohta **4.3. Yleisimmät tapahtumatyytit**).

4.2.2 Muut ohjaajat ja vastuut

Neljän tärkeimmän tehtävän lisäksi monissa tapahtumissa tarvitaan myös muita vastuunkantajia. Tapahtuman johtaja on velvollinen huolehtimaan siitä, etteivät vastuut kasaudu suhteettomasti ja että vastuussa olevilla henkilöillä on riittävä tietotaito tehtävässä suoriutuakseen. Ohjaajien työtehtävien jakamisessa ja riittävien resurssien huomioidussa suositellaan käyttämään apuna järjestön pestausjärjestelmää.

Pestausjärjestelmä löytyy pinskupakista: <https://pinskupakki.fi/toiminnan-jarjestaminen/pestit-ja-nakit>

Vastuuhjaaja

Jokaisella alle 15-vuotiaalla osallistujalla täytyy olla nimetty **vastuuhjaaja**. Vastuuhjaaja vastaa maksimissaan kymmenestä (10) lapsesta. Vastuuhjaaja on henkilö, joka huolehtii lasten ja nuorten fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tarpeista. Vastuuhjaaja toimii osana ohjaajayhteisöä järjestön toimintaperiaatteiden mukaisesti, ja hänen tehtäviinsä kuuluu huolehtia erityisesti vastuulapsistaan, mutta myös yleisesti kaikkien lasten ja nuorten tarpeista. Tapahtuman ohjaajien sukupuolijakauman täytyy olla linjassa osallistujien sukupuolijakauman kanssa, ja tapahtumaa järjestettäessä tulee huomioida myös sukupuoli-identiteettien moninaisuus.

Apuhjaajat

Leireillä voi olla mukana **apuhjaajia**, joilla ei kuitenkaan ole täyttä ohjaajan vastuuta, eikä heitä voi yksin käyttää vastuullisiin tehtäviin. Apuhjaaja on yleensä peruskouluun päättämässä oleva nuori, jonka vastuulla on ryhmä nuorempia pinskuja. Apuhjaaja toimii ryhmänsä vetäjänä esimerkiksi voimalla, neuvonantajana pinskutoimintaan liittyvissä kysymyksissä sekä aloitteen tekijänä ohjelmallisessa järjestämisessä. Hän ei kuitenkaan ole vastuussa osastonsa toiminnasta, vaan auttaa ohjaajia toteuttamaan kaikille mukavaa ja hedelmällistä toimintaa.

Ensiapuvastaava

Ensiapuvastaava on henkilö, joka vastaa ensijaisesti ensiavun antamisesta kriisitilanteessa. Ensiapuvastaava huolehtii ennen tapahtuman alkua riittävästä ensiaputarvikkeista ja tarvikkeiden kunnosta. Ensiapuvastaava huolehtii, että ensiapuvälineet ovat mukana tapahtumassa sekä viimekädessä siitä, että ensiapuvälineitä säilytetään asianmukaisella tavalla.

Ensiapuvastaavalla pitää olla voimassaoleva SPR:n EA1-pätevyys. Tapahtumassa tulee olla vähintään yksi (1) ensiapuvastaava jokaista alkavaa neljäkymmentä (40) osallistujaa kohden. Suurissa tapahtumissa tulee siis olla useampi nimetty ensiapuvastaava. Mikäli ensiapuvastaavia on useampi, yksi heistä toimii tarvittaessa ensiaputiimin johtajana.

Koska ensiapuvastaavan tehtävä realisoituu haavereiden sattuessa (joita vältetään viimeiseen asti) on ensiapuvastaavan mahdollista osallistua varsin täysipainoisesti myös muiden pestien suorittamiseen. Ensiapuvastaavan tehtävät ovat kuitenkin etusijalla mikäli sama henkilö hoitaa useampaa pestiä. Pienimmissä tapahtumissa ensiapuvastaavana voi toimia tapahtuman johtaja, mikäli on perusteltua olla jakamatta vastuuta toiselle henkilölle. Keskikokoisissa tapahtumissa ensiapuvastuun voi yhdistää tehtävän vaatimukset täyttävälle ohjaajalle. Vain suurissa ja/tai yleisölle suunnatuissa tapahtumissa ensiapuun vaaditaan täysipainoinen vastuhenkilö.

Yövalvojat

Yksi tai useampi **yövalvoja** on nimettävä yön yli kestäviin tapahtumiin, joissa se on turvallisuuden kannalta tarpeellista tai jos tehtävään nimeämiselle ilmenee muuten perusteet. Yövalvojan tehtävä on olla valveilla, valvoa hiljaisuuden jälkeen yörauhan säilymistä ja yleistä turvallisuutta yön aikana. Yövalvojan nimeäminen ei ole tarpeellista, kun lasten ja nuorten kanssa nukkuu ohjaaja samassa tilassa ja ohjaajan läsnäolo riittää turvallisuuden takaamiseksi.

Muut tehtävät

Muita turvallisuuteen liittyviä pestejä osastoissa tai tapahtumissa ovat muun muassa:

- **Turvallisuusvastaava**, huolehtii osaston turvallisuustoimenpiteistä sekä toimijoiden riittävästä tietotaidosta ja osaamisesta. Turvallisuusvastaavan tehtävät voidaan jakaa työntekijän ja vapaaehtoistyöntekijän kesken.
- **Henkilötietojen käsittelijä**, käsittelee henkilökäytössä olevaa dataa. Pinskyllä rekisterinkäsittelijöitä ovat jäsenjärjestöjen työntekijät tai aktiivit. Henkilötietojen käsittelijä varmistaa, että henkilötietoja käsittelevät ihmiset toimivat ainoastaan rekisterinpitäjän antamien ohjeiden mukaisesti ja ymmärtävät olevansa salassapitovelvollisia.
- **Turvallisuuspäällikkö**, varsinkin mikäli kyseessä on suuri ja/tai yleisölle suunnattu tapahtuma. Yleisötapahtumaa järjestettäessä Pelastuslaitos edellyttää turvallisuuspäällikön nimeämistä tapahtuman johtajan lisäksi.
- Yleisötapahtumissa poliisi saattaa vaatia tapahtumalta **järjestyksenvalvoja**, jolloin turvallisuuspäällikkö toimii näiden työnjohtajana.
- **Häirintäyhdyshenkilöt**, joihin voi ottaa yhteyttä, jos osallistuja kokee että häntä on ahdisteltu, kiusattu, tai muuten kohdeltu epätasa-arvoisesti.

Ohjaajaresurssit

Toimintaa järjestettäessä on huolehdittava siitä, että ohjaajia on riittävästi lapsiin nähden. Ohjaajia tulee olla seuraavan linjauksen mukaisesti:

- Vähintään 1 apuohjaaja jokaista alkavaa viittä (5) lasta kohden.
- Vähintään 1 pinskuohjaaja jokaista alkavaa kymmentä (10) lasta kohden.
- Vähintään 1 vanhempi ohjaaja jokaista alkavaa 20 lasta kohden.

4.3 Yleisimmät tapahtumatyypit

Yleisimpiä pinskutapahtumia ovat **leirit, kerhot, retket sekä kaupunki- ja toritapahtumat**. Tämän lisäksi järjestetään mm. kursseja, jotka ovat riskiluokitukseltaan rinnastettavissa leiritoimintaan. Tässä asiakirjassa termillä *tapahtuma* viitataan yleisesti tähän kaikkeen toimintaan, mutta tässä kappaleessa avataan tarkemmin yleisimpien tapahtumatyyppien luonnetta.

4.3.1 Leirit

Leiri on kiinteällä leiripaikalla (yleensä leirikeskuksessa) järjestettävä tapahtuma.

Pinskutoiminnassa voidaan myös järjestää ns. eräleirejä, jolloin ei välttämättä käytetä kiinteitä rakennelmia ollenkaan vaan koko leiri rakennetaan metsään.

Leireistä voidaan käyttää mm. seuraavia tarkentavia nimikkeitä:

- **Päiväleiri** on lähellä asutuskeskusta järjestettävä leiri, osallistujat palaavat aina yöksi kotiin
- **Viikonloppuleiri** on leiri, joka nimensä mukaisesti kestää viikonlopun yli
- **Eräleiri** tarkoittaa leiriä, jolla ei käytetä kiinteää leirikeskusta vaan leiripaikka rakennetaan metsään
- **Vaellus** on leirin erikoistapaus: vaelluksella ei ole ollenkaan kiinteää leiripaikkaa, vaellusporukka liikkuu päivittäin esim. jalan, pyörillä tai suksilla, yöpyen vuokramökeissä, laavurakennelmissa tai teltoissa

Leirin ylimpänä vastuuhenkilönä ja tapahtuman johtajana toimii **leiripäällikkö**. Suuremmilla leireillä kannattaa sujuvuuden vuoksi olla myös **varapäällikkö** sekä erikseen ohjelmasta vastaava **ohjelmapäällikkö**.

Leiripäällikön vaatimukset:

- Leiripäällikön pitää olla vähintään 18-vuotias
- Hänellä pitää olla pinskuohjaajan kurssi hyväksyttävästi suoritettuna
- Hänellä tulee olla kokemusta vastaavasta leiritoiminnasta
- Leiriä järjestävän tahon pitää hyväksyä hänet leiripäälliköksi
- Hänellä pitää olla voimassaoleva SPR:n EA1-kortti **TAI** leirillä pitää olla erikseen nimetty ensiapuvastaava jolla on em. pätevyys
- Leiripäällikön pitää tuntea Pinskiujen turvallisuusohjeet

4.3.2 Kerhot

Kerho tarkoittaa tasaisin väliajoin kokoontuva pinksuryhmiä, jolla saattaa olla toiminnassaan jokin teema. Tapahtumanäkökulmasta ajatellen kerho on sarja pieniä tapahtumia, joilla on samat vastuuhenkilöt koko kerhokauden ajan.

Kerholla tulee olla vastuuhjaaja, joka on viimekäden vastuussa kerhon tapahtumista. Kerhon vetämiseen voivat osallistua myös apuohjaajat.

Kerhon vastuuhjaajan vaatimukset:

- Vastuuhjaajan pitää olla vähintään 18-vuotias
- Hänellä pitää olla pinskuohjaajan kurssi hyväksyttävästi suoritettuna
- Vastuuhjaajan pitää tuntea Pinskiujen turvallisuusohjeet

4.3.3 Retket

Retki on noin päivän kestävä matka tiettyyn kohteeseen (esimerkiksi luontokohde, puuhapuisto tai teatteri). Retki voi olla osa kerhon toimintaa, jolloin sen johtajana voi toimia kerhon vastuuhjaaja tai erikseen valittu retkenjohtaja.

Retkenjohtajan vaatimukset:

- Retkenjohtajan pitää olla vähintään 18-vuotias
- Hänellä pitää olla pinskuohjaajan kurssi hyväksyttävästi suoritettuna
- Hänellä tulee olla kokemusta vastaavasta retkitoiminnasta
- Mikäli retki suuntautuu asutuskeskuksen ulkopuolelle, retkenjohtajalla pitää olla voimassaoleva SPR:n EA1-kortti **TAI** retkellä pitää olla erikseen nimetty ensiapuvastaava jolla on em. pätevyys
- Retkenjohtajan pitää tuntea Pinskiujen turvallisuusohjeet

4.3.4 Kaupunki- ja toritapahtumat

Kaupunkitapahtuma voi olla leiriä muistuttava, kiinteän majoituspaikan ympärille rakennettu toiminne tai se voi olla kaupungissa järjestettävä kilpailu. Ylipäätään kaupunkitapahtumia yhdistää se, että ne pyritään järjestämään mahdollisimman näkyvillä paikoilla.

Toritapahtuma, jonka yleisin formaatti on ns. pinksupuisto on julkisella paikalla järjestetty tapahtuma, jonka tavoite on tuoda pinksuja esille ja järjestää pop-up -tyyppisesti kenelle tahansa mahdollisuus tutustua ja osallistua pinksutoimintaan. Toritapahtumissa on yleensä toimintapisteitä eri ikäisille sekä mahdollisesti pinksujen järjestämiä musiikki- ja/tai tanssiesityksiä.

4.3.5 Yleisö- ja suur tapahtumat

Yleisötapahtumasta pitää tehdä ilmoitus viranomaisille.

Yleisötapahtumalla tarkoitetaan tapahtumaa, joka on suunniteltu julkisella paikalla pidettäväksi, ja on ainakin osittain ulkopuolisille suunnattu. Suur tapahtumalla viitataan vastaavasti tapahtumaan johon osallistuu yli 200 henkeä yhtäaikaisesti. Tapahtuman koko vaikuttaa tapahtumaa koskevien lupien ja vakuutusten yksityiskohtiin.

Tapahtuman suunnittelu kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. Tapahtumalle tulee vähintään nimetä tapahtuman johtaja ja turvallisuuspäällikkö, suositeltavaa on nimetä kokonainen työryhmä. Usein tapahtuman järjestäminen vaatii myös järjestyksenvalvojen nimeämistä, joskus jopa liikenteenohjaajia. Työnjako on suunniteltava pienintäkin yksityiskohtaa myöten, jotta paikalla on riittävä määrä osaavaa väkeä oikeissa tehtävissä. Esimerkiksi markkinnoinnista ja tiedotuksesta voi vastata erikseen nimetty tiedottaja ja huoltotoimenpiteistä huolto ja logistiikka. Tapahtuman johtaja on viimekädessä vastuussa työnjakoa ja pestausta koskevissa kysymyksissä. Lisäksi tapahtuman johtaja on vastuussa asianmukaisesta ennakkotiedon antamisesta osallistujille ja talkoolaisille.

Ota huomioon ainakin seuraavat seikat yleisötapahtumissa:

- Varaa tapahtumapaikka hyvissä ajoin - ulkoilmatapahtumia varten tarvitaan myös maanomistajan kirjallinen lupa.
- Muista huomioida jo suunniteluvaiheessa tapahtuman mahdolliset vaikutukset lähialueen liikenteeseen, osallistujien saapumiseen ja mahdollisen parkkitilan järjestämiseen.
- Mikäli tapahtuma järjestetään ulkona, tulee pohtia tarvitaanko tapahtumaan käymälöitä, pitääkö roska-astiat hankkia erikseen ja mihin roskat lopulta lajitellaan.
- Tapahtuman jälkeisestä siivouksesta on myös hyvä sopia jo ennen tapahtumaa.

Luvat ja ilmoitukset

Yleisö- ja suurtapahtuman järjestäminen vaatii aina erityisiä toimenpiteitä.

Yleisötapahtumasta tulee laatia aina viranomaiselle tarvittavat ilmoitukset. Ilman viranomaisten hyväksymiä lupia, et voi järjestää yleisötapahtumaa.

Tapahtumanjohtaja on velvollinen huolehtimaan seuraavista luvista ja lupien yksityiskohtien täyttämistä. Lupalomakkeita kannattaa lukea hyvissä ajoin läpi, jotta tietää mihin varautua näitä täyttäessä ja viranomaisille toimittaessa.

Yleisötapahtumasta tulee pelastuslain nojalla laatia **Pelastuslaitokselle pelastussuunnitelma** vähintään neljätoista (14) päivää ennen tapahtumaa. Ilmoitus laaditaan pelastuslaitoksen valmiiseen lomakepohjaan ja toimitetaan sähköpostilla paikallisen pelastuslaitoksen viranomaisille. Pelastuslaitos voi tarvittaessa pyytää lisäyksiä ja tarkennuksia suunnitelmaan. Pelastussuunnitelmaa ei tarvitse lähettää erikseen poliisille - pelastuslaitos toimittaa hyväksytyt suunnitelman eteenpäin.

Seuraavaksi järjestäjän täytyykin huolehtia **yleisötapahtuman ilmoituksen laatimisesta, joka tehdään poliisiviranomaisille** vähintään viisi (5) päivää ennen tapahtumaa. Poliisi voi pyytää ilmoituksen liittyen tarkennuksia ja lisäyksiä. Ilmoitus yleisötilaisuudesta tehdään sähköisellä lomakkeella (ks. kohta **7.1.14 Ilmoitus yleisötilaisuudesta**).

Tapahtumasta on myös tehtävä **Ilmoitus tilapäisestä melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta**, mikäli tapahtumaan kuuluu esimerkiksi olennaisena osana musiikkia tai jonkin muu yleistä meluatasoa nostava sisältö. Ilmoitus tehdään ympäristönsuojelulain nojalla. Ilmoitus laaditaan valmiille lomakkeelle ja toimitetaan sijaintikunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Mikäli tapahtumassa soitetaan livemusiikkia tai taustamusiikkia, on siitä tehtävä ilmoitus **Teostolle**. Teostolta voi myös tarkastaa kaikki musiikin esittämistä koskevat luvat. Teoston sivustolle teosto.fi luodaan käyttäjä, jonka avulla ilmoitat tapahtumastasi tiedot jo ennen tapahtumaa. Tapahtuman jälkeen viimeistään neljätoista (14) vuorokautta myöhemmin ilmoitat tapahtumassa esitetyn musiikin tiedot ja Teosto laskuttaa sinua tekijänoikeuskuluista.

Mikäli tapahtumassa **myydään ruokaa tai elintarvikkeita**, tehtävään tulee pestä riittävä määrä henkilöitä. Jos ruoka valmistetaan tapahtumapaikalla, vähintään yhdellä on oltava hygieniapassi. Ruokaa voi myydä tapahtumassa myös ulkopuolinen taho, jolloin tämä taho on itse velvollinen huolehtimaan elintarvikemyyntiluvista. Elintarvikkeiden myynnistä tapahtumassa löydät tarkemmat ohjeet kohdasta **5.2.7 Hyvä tietää**.

Toiminnan vastuuvakuutus

Yleisötapahtuma pitää usein vakuuttaa erikseen vakuutusyhtiö Turvassa. Mikäli piiri tai osasto ei ole sisällyttänyt toiminnan vastuuvakuutusta omiin vakuutuksiinsa, vakuutus on otettava tapahtumakohtaisesti. Tarkista vakuutukset aina tapahtuman suunnitteluvaiheessa.

Toiminnan vastuuvakuutus kattaa vakuutetussa toiminnassa yrityksen tai sen työntekijöiden ulkopuolisille aiheuttamia henkilö- ja esinevahinkoja. Toiminnan vastuuvakuutuksesta ei korvata esimerkiksi vahinkoa omaisuudelle, joka vahingon sattuessa oli vakuutetun hallussa, korjattavana tai muuten huolehdittavana. Vakuutus ei myöskään kata suunnittelutoiminnasta aiheutuneita vahinkoja, eikä yksinomaan sopimukseen perustuvaa korvausvastuuta, joka perustuu alihankkijan virheeseen tai laiminlyöntiin.

4.3.6 KV-toiminta ja matkailu

Kansainvälistä nuorisovaihtoa ohjaamaan lähtevän ohjaajan on oltava yli 18-vuotias Pinskiujen ohjaajakoulutuksen käynyt henkilö tai muut vastaavat tiedot alan oppilaitoksessa suorittanut täysi-ikäinen henkilö. Kansainvälisen nuorisovaihdon ohjaajat työskentelevät työparina, eli ohjaajia lähtee mukaan aina kaksi 4-10 henkilön ryhmää kohti.

Jokaisella kv-toimintaan osallistujalla tulee olla voimassaolevat rokotukset ja varmistaa, että olemassaoleva rokotussuoja on matkustusmaan kannalta riittävä. Matkailijan terveyden kannalta tärkeimmät ja ajankohtaisimmat tiedot kannattaa tarkistaa THL:n laatimasta matkailijan terveysoppaasta: <https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/ktl.mat>

Kohdemaassa tulee välttää keittämättömän veden juomista (varsinkin Venäjällä) sekä jääpaloja juomissa, jos niissä käytetyn veden alkuperä ei ole tiedossa. Ulkomailta kannattaa myös välttää kypsentämättömän ruuan nauttimista mm. ruokamyrkytyksen ja hepatiitti A-riskin vuoksi.

Lähtijöillä tulee olla mukanaan voimassaolevat passit tai kuvalliset henkilökortit. Näistä kannattaa ottaa mukaan myös kopiot, joita ohjaajat säilyttävät matkan ajan. Jos passi katoaa, siitä pitää välittömästi ottaa yhteys paikalliseen poliisiviranomaiseen. Heiltä saa katoamisilmoituksen, jonka kanssa asioidaan Suomen konsulaatissa tai lähetystössä väliaikaisen passin saamiseksi. Sairastumisen varalta mukana kannattaa olla myös eurooppalainen sairaanhoitokortti, jos matkustaminen tapahtuu Euroopassa.

Matkalla kannattaa noudattaa yleistä varovaisuutta julkisilla ja vilkkailla paikoilla ja pitää omista tavaroista huolta. Lentokenttien turvallisuusohjeet myös edellyttävät, että omia matkatavaroita ei saa koskaan jättää valvomatta. Pidä laukkujen vetoketjut kiinni ja itseäsi vasten. Matkalaukkua kannattaa vetää jalkakäytävällä aina seinän puolella, jos mahdollista. Älä ota apua vastaan liian innokailta kantajilta ja suhtaudu varautuneesti tilanteisiin, jossa huomiosi kiinnitetään äkillisesti muualle. Jos joudut varkauden kohteeksi, nosta meteli jotta tilanteelle saadaan todistajia ja ota heti yhteys poliisiin joilta pyydätte todistuksen tapahtuneesta. Tämä toimii todistuksena vakuutusyhtiölle tapahtuneesta.

Käteisvarat, passit ym. arvokas kannattaa säilyttää esim. paidan alla kaulapussissa. Majoitustilassa kannattaa hyödyntää mahdollisia säilytyslippaita.

4.4 Organisoinnin apuvälineet

Pinskuliitto tarjoaa kaikille toimijoilleen kolme digitaalista työkalua, joihin kaikilla ohjaajakoulutuksen suorittaneilla on pääsy.

Järjestöpalvelu **Pinskupakki** sisältää kaikki ohjeet ja työkalut toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen, osallistujatietojen keräämiseen ja turvalliseen käsittelyyn, sekä palautteen keräämiseen. Näissä turvallisuusohjeissa tullaan viittaamaan jatkuvasti pinskupakissa oleviin sisältöihin. Suurin osa pinskupakin toiminnoista on käyttäjätunnuksen takana. Käyttäjätunnukset luodaan kaikille ohjaajakoulutuksiin osallistuville sekä tapahtumiin ilmoittautuville.

Pilvipalvelu **Jemma** mahdollistaa hallinnollisen työn, asiakirjojen työstämisen yhdessä sekä yhteisöllisen organisoinnin. Jemman käyttö vaatii julkisesti jaettuina asiakirjoja lukuunottamatta käyttäjätunnuksen. Jemman käyttäjätunnukset on synkronoitu Pinskupakin käyttäjätunnusten kanssa - kaikki joilla on käyttäjätunnus Pinskupakkiin on myös käyttäjätunnus Jemmaan. Jemma on 100% Pinskujen hallinnoima palvelu, joten se on myös GDPR-yhteensopiva.

Keskustelualusta **Notski** mahdollistaa keskinäisen viestittelyn tai erillisten keskustelukanavien luomisen. Notski toimii nettiselaimella tai puhelinsovelluksella, ja myös sinne pääsee kirjautumaan suoraan Pinskupakin käyttäjätunnuksilla. Kuten Pakki ja Jemma, myös Notski on 100% GDPR-yhteensopiva.

Mukila on pinskuliiton oma virtuaalinen kokoushuonejärjestelmä, jossa voidaan järjestää kokouksia tai muuta ohjelmaa videopuheluna. Mukilassa pidettäviin kokouksiin voi liittyä kuka tahansa, mutta kokouksen aloittajan, eli vetäjän on kirjauduttava sisään Pinskuverkko-tunnuksilla. Eli kuka tahansa jolla on Pinskuverkko-käyttäjätunnukset (samat joilla kirjaudutaan mm. Pinskupakkiin) voi aloittaa Mukila- kokouksen. Kokous päättyy ja huone poistuu, kun viimeinenkin osallistuja poistuu huoneesta.

5 Yleisimmät riskitekijät

5.1 Toimintaympäristö

Toimintaympäristö pitää itsessään sisällään paljon riskitekijöitä. Riskit voivat johtaa tapaturmaan tai onnettomuuteen. Varsinkin uusi ja vieras toimintaympäristö luo haasteita riskien arvioinnille, jolloin toimintaympäristön riskien arviointi vaatii erityistä tarkkuutta ja ennakointia. Älä kuitenkaan koskaan aliarvioi tutun toimintaympäristön mahdollisia vaaran paikkoja. Haaste tutun toimintaympäristön riskien arvioinnissa piilee nimenomaan itsestään selvinä pidetyissä toimintatavoissa.

5.1.1 Leirikeskukset ja majoitus

Leirikeskuksia ja majoitustiloja on yhtä paljon erilaisia kuin tapahtumiakin. Majoitustilan tulee vastata ensijaisesti **ohjelman ja ryhmän koon** tarpeisiin, majoituksen tulee olla turvallinen ja sen täytyy täyttää tietyt vaatimukset. Tapahtuman johtaja tai hänen pestäänsä henkilö (esim. huolto ja logistiikka) on vastuussa majoitustilojen ja lähiympäristön turvallisuuden tarkistamisesta ennen tapahtuman alkua. Tarkastuksessa tulee huomioida majoituksen laitteiden, välineiden ja varustelun sen hetkinen kunto, toimivuus ja kestävyys. Puutteista ja vioista tulee ilmoittaa tapahtuman johtajalle ja tilasta vastuussa olevalle henkilölle. Tämän lisäksi tarkastuksessa huomioidaan tilojen avaimet tai koodit, roska-astiat ja lajittelupiste, tilojen lämmitys ja valaistus sekä siivous ja hygieniatarpeet (käsipaperit, wc-paperit, käsisäippuat).

Majoitustilan **vähimmäisvarustukseen on kuuluttava** riittävä määrä majoitus- ja yöpymistilaa, juomakelpoista vettä, pesutilat, wc tai käymälä, keittiö (jossa on elintarvikkeille kylmäsäilytystila) ja astioiden tiskauspaikka.

Rajat ja säännöt

Leirikeskukseen alueelle on määriteltävä **turvalliset rajat**. On huomioitava rajat, jolla toimintaa voi järjestää (esim. tonttirajat) sekä rajat, joilla lapset ja nuoret voivat liikkua, leikkiä ja pelata omaehtoisesti. Rajojen määrittely riippuu aina leirikeskukseen paikkakohtaisista huomioista, mutta erityisesti tulee kiinnittää huomiota:

- vesistöalueisiin
- liikenteeseen
- maastoon
- näköetäisyyteen.

Tapahtumalla on oltava aina säännöt, jotka ohjaavat tapahtuman kaikkea toimintaa. Sääntöjen kirjoittamiseen on hyvä osallistaa lapset ja nuoret mukaan. Kun säännöt on yhdessä laadittu, niitä on helppo myös noudattaa. Tapahtuman vastuhenkilöillä ja ohjaajilla voi tarvittaessa olla erikseen laaditut säännöt, jos se tarpeellista toiminnan sujumuuden kannalta. (ks. kohta **7.13 Apua sääntöjen laatimiseen**)

Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelma on asiakirja, jossa kuvataan tapahtuman pelastusvalmiutta ja toimenpiteitä onnettomuus- ja pelastustilanteessa. Leirikeskuksessa tai muussa tapahtumapaikaksi luokitellussa tilassa on usein tilan oma pelastussuunnitelma, tätä voi käyttää apuna suunnitelman laadinnassa. Huomioithan, että yleisötapahtumalle tulee laatia erillinen pelastussuunnitelma, joka toimitetaan viranomaiselle. Pelastussuunnitelman laatimisesta on aina vastuussa tapahtumanjohtaja.

Pelastussuunnitelman pohja löytyy liitteistä (ks. kohta **7.18 Pelastussuunnitelma**)

Kokoontumispaikka

Leirikeskuksessa tai muussa tapahtumapaikaksi luokitellussa paikassa on usein paikkakohtainen pelastussuunnitelma, josta löytyy tapahtumapaikalle määritelty **kokoontumispaikka**. Mikäli tapahtumapaikalla ei ole osoitettua kokoontumispaikkaa, tai se ei jostain syystä ole käytettävissä, tulee kokoontumispaikka sopia erikseen ja kirjata pelastussuunnitelmaan.

Poistumistiet ja evakuointi

Normaalioloissa ryhmä voidaan joutua evakuoimaan onnettomuuden johdosta (esim. tulipalon takia). **Poistumistiet** tarkoittavat niitä kulkuväyliä, joita pitkin poistutaan esim. rakennuksesta jonkin vaaran uhatessa. Jos tapahtuma-alue on erityisen suuri, poistumisteillä tarkoitetaan myös ulkotiloissa sijaitsevia kulkuväyliä, kuten polkuja, ajoväyliä ja myös yleisiä

tieverkkoa. Rakennuksiin poistumistiet on aina merkitty, ulkona sijaitsevien poistumisteiden merkitseminen on harvinaisempaa eikä välttämättä tarpeen ellei kyseessä ole suurtapahtuma. Mikäli tapahtumassa kohdataan niin vakava uhka, että ihmiset on siirrettävä kokonaan turvaan tapahtumapaikalta, kyseessä on **evakuointi**. Evakuoinnista vastaa aina viranomainen, mutta evakuoinnin mahdollisuus on otettava huomioon tapahtuman pelastussuunnitelmassa. Evakuointitilanteessa ennen viranomaisten saapumista tapahtuman johtaja johtaa ryhmän kokoontumista varten sovitulle kokoontumispaikalle. Tapahtuman johtajalla tulee olla koko ryhmää koskeva nimilista, josta hän tarkastaa paikalla olevat. Tapahtuman johtaja luovuttaa listan viranomaisille. Tarkemmat toimintaohjeet onnettomuus- ja kriisitilanteessa löytyvät kohdasta **6 Onnettomuuden sattuessa**.

5.1.2 Liikkuminen luonnossa

Luonnossa liikkuminen ja lasten **luontosuhteen vahvistaminen** on merkittävä osa pinskutoimintaa. Luonnossa liikkuessi huomioimme aina vuodenajan erityispiirteet, kunnioitamme kasvillisuutta ja eläimiä (esim. lintujen pesimäaika). Pinskut kantavat luonnosta kaiken pois, mitä sinne retkellä vievätkään, sillä roskat eivät kuulu luontoon.

Sääolosuhteet

Sääolosuhteet vaikuttavat toimintaan hyvin kokonaisvaltaisesti, tästä syystä on aina hyvä miettiä varasuunnitelma etukäteen. Sääolosuhteisiin ei ikävä kyllä voi vaikuttaa, joten älä myöskään koskaan aliarvioi luonnonvoimia. Muista aina ottaa huomioon vuodenajalle tyypilliset tekijät (esim. heikot jäät). Mikäli epäröit sään takia hiemankin toiminnan järjestämistä, ota varasuunnitelma käyttöön.

Jokaisenoikeudet

Pinskuissa otetaan hyöty irti jokaisenoikeuksista ja noudatetaan jokaisen velvollisuuksia. Meillä Suomessa jokaisenoikeudet ja monimuotoinen luonto antavat poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet liikkua luonnossa.

Jokaisenoikeuksilla tarkoitetaan jokaisen henkilön oikeutta käyttää luontoa riippumatta, kuka omistaa alueen. Luonnon käyttämiseen jokaisenoikeuksien sallimissa rajoissa ei siis tarvita maanomistajan lupaa. Muistathan kuitenkin, että **luonnonsuojelualueilla** (esim. kansallispuistoissa) jokaisenoikeudet eivät ole sellaisenaan voimassa. Rajoitukset tulee aina tarkastaa alueen rauhoitusmääräyksistä tai järjestyssäännöstä.

Jokaisenoikeudella saat:

- liikkua jalan, hiihtäen ja pyöräillen luonnossa
- oleskella ja yöpyä tilapäisesti alueilla, joilla liikkuminenkin on sallittua
- poimia luonnonmarjoja, sieniä ja rauhoittamattomia kasveja
- veneillä, uida ja kulkea jäällä
- onkia ja pilkkiä, mikäli sitä ei ole erikseen kielletty (muista tarkastaa rajoitukset)

Jokaisenoikeudella et saa:

- kulkea pihamailla, istutuksilla tai viljelyksessä olevilla pelloilla
- kaataa tai vahingoittaa kasvavia puita
- ottaa sammalta tai jäkälää
- tehdä avotulta toisen maalle
- häiritä kotirauhaa (esim. leirytyä liian lähelle asutusta)
- roskata ympäristöä
- ajaa moottoriajoneuvolla maastossa
- häiritä eläimiä tai vahingoittaa lintujen pesiä ja poikasia
- kalastaa ja metsästää ilman asianomaisia lupia

Maasto

Maaston huomioiminen on merkittävä osa kaikkea toimintaa, koska maasto määrittää sen missä tapahtuman ohjelma on perusteltua toteuttaa. On myös olennaista pohtia, liittyykö maastoon olenaisesti riskejä vai ovatko ne vähäisiä. Riskianalyysin perusteella voi olla aiheellista esim. pohtia reittiä tai toiminta-aluetta uudelleen, sillä joskus tietyin muutoksin tai varustein voidaan kuitenkin lisätä toiminta-alueen turvallisuutta. Sääolosuhteet voivat nostaa riskien todennäköisyyttä maastossa, tästä johtuen sääolosuhteiden vaikutusta on hyvä arvioida ennalta. Maastossa syntyviä mahdollisia tapaturmia tulee ennakoida turvallisuussuunnitelmaa tehdessä, jotta tapaturmiin osataan varautua riittäväillä ensiapuvarusteilla.

Puun hakkuu ja veistely

Puun hakkuu on olennainen osa retkeily- ja leiritoimintaa. Lasten ei tule käyttää koskaan kirvestä, vain ohjaaja tai apuohjaaja (tilannekohtainen arvio) voi käyttää kirvestä. Ohjelmassa voi olla kädentaitoja kehittävää toimintaa, jossa käsitellään puukkoa tai sahaa. Lapset ja nuoret voivat käsitellä toiminnassa sahaa tai puukkoa vain ohjaajan valvonnassa. Puukkojen, sahojen ja muiden työvälineiden säilytyksessä tulee olla erityisen tarkka, näitä on säilytettävä lasten ulottumattomissa.

5.1.3 Tulen käsittely

Tulen käsittely vaatii aina erityistä tarkkuutta. **Pinskutoiminnassa tulta käsitellään vain aikuisen valvonnassa.** Tulta käsitellessä on huomioitava voimassa olevat varoitukset ja sääolosuhteet. Huomioithan aina tulta tehdessäsi, että tulen läheisyydestä löytyvät sammutukseen soveltuvat välineet.

Sisätiloissa

Palovaroittimet

Tapahtuman johtaja tai hänen nimeämänsä henkilö (esim. huolto ja logistiikka) tarkistaa ennen tapahtuman alkua palohälyttimien sijainnin ja että palovaroittimet toimivat. Jokaisesta rakennuksesta tulee löytyä palovaroitin.

Kynttilät

Sisätiloissa voidaan polttaa kynttilöitä. Kynttilät tulee sijoittaa niin, etteivät ne palaessaan aiheuta ilmeistä vaaraa tulen leviämislle. Kynttilöitä tulee polttaa vain palamattomalla ja tukevalla alustalla ja varmistaa, että kynttilät on sijoitettu turvallisen välimatkan päähän helposti syttyvistä materiaaleista ja kaasuista. Kynttilöitä on aina valvottava ja ne on sammutettava paikalta poistuessa.

Tulipesät

Pinskutoiminnassa käsitellään tulta sisätiloissa esimerkiksi takoissa sekä uunien, kiukaiden ja vesipatojen tulipesissä. Ennen tulentekoa ohjaaja tarkastaa tulipesän kunnon ja varmistaa, ettei tulipesän läheisyydessä ole mitään helposti syttyvää. Ohjaaja sytyttää tulen ja lisää polttopuita tarvittaessa, ja ohjaaja myös sammuttaa tulen. Tulta on valvottava ja se tulee sammuttaa paikalta poistuessa tai ennen nukkumaan menoa. Älä sulje luukkuja liian aikaisin!

Kaasulaitteet

Kaasulaitteet kuten esim. kaasuliedet ja -lämmittimet vaativat erityistä huomiota. Kaasuliekki on hyvin kuuma ja lähes näkymätön joten vaaratilanteet voivat syntyä huomaamatta.

Kaasulaitteita käyttäessä on muistettava sulkea hanat kunnolla ettei kaasua pääse virtaamaan sisätiloihin, jossa se muodostaa räjähdysvaaran. Kaasuun on sekoitettu erillistä hajuainetta, joten kaasuvaaran tunnistaa haistamalla.

Häkävaara

Häkä eli hiilimonoksidi on mm. puun epätäydellisestä palamisesta syntynyt sivutuote, joka on väritön, mauton ja hajuton. Häkää syntyy erityisesti puun polton loppuvaiheessa, jolloin on erityisen tärkeää pitää tulisijojen savupeltejä auki kunnes tuli on kokonaan sammunut. Mikäli

herää epäilyksiä siitä, että sisätiloihin saattaa olla kertynyt häkää, tila pitää tuulettaa välittömästi.

Häkä on ilmaa raskaampaa eli se kertyy lattialle. Hänen vaarallisuus perustuu siihen, että se syrjäyttää verenkierrosta hapen, jota häkää hengittävä ei suoraan pysty aistimaan. Häkämyrkytyksen oireita ovat muun muassa pahoinvointi, päänsärky ja limakalvojen muuttuminen vaaleanpunaisiksi, tajunnantason lasku (humalaisen kaltainen käytös) sekä tajuttomuus. Häkämyrkytyspotilas tulee siirtää mahdollisimman nopeasti raittiiseen ilmaan.

Ulkona

Pinskutoiminnassa käsitellään tulta ulkona, ja tulenteke voi kuulua myös olennaisena osana ohjelman toiminnalliseen sisältöön. Tulta käsitellään aina aikuisen valvonnassa, eikä sitä jätetä ilman valvontaa missään tilanteissa.

Tulta käsitellessä on huomioitava voimassa olevat varoitukset sekä sääolosuhteiden vaikutus. Sääolosuhteiden vaikutuksia voi olla esimerkiksi voimakas tuuli tai tuulen suunta, joka aiheuttaa tulen leviämisvaaran. Myös esim. sateet voivat muuttaa aikataulua tai suunnitelmia - esimerkiksi sateessa avoin tulipesä voi täytyä vedellä hankaloittaen tulentekeä. Ennen tulentekeä on tarkistettava tulipesän kunto ja avotulen teossa on valittava paikka, joka ei aiheuta tulen leviämisvaaraa lähiympäristöön.

Avotuli

Avotulella tarkoitetaan nuotiota tai muuta tulenlähdeä, jota ei ole eristetty maasta.

Avotulen tekeminen vaatii aina maanomistajan luvan. Tulentekepaikka on valittava niin, ettei tuli pääse leviämään lähiympäristöön tai lähellä oleviin rakennuksiin. Tuleen ei tule koskaan heittää mitään mikä sinne ei kuulu. Avotulen lähellä on aina oltava välineet tulen sammuttamista varten - vähintään täysi vesisanko. Avotulen sytyttänyt on aina vastuussa mahdollisista vahingoista.

Metsäpalovaroitus

Metsäpalovaroitus on aina tarkistettava ennen tulentekeä ulkona. Metsäpalovaroitus on voimassa kun metsässä ja maastossa on kuivaa. Metsäpalovaroitusta tulee aina noudattaa - kun varoitus on voimassa, avotulen teko on ehdottomasti kielletty!

Erityisen kuivana aikana pelastuslaitos voi myös kieltää tulenteon ulkotiloissa kokonaan - tällöin tulen tekeminen myös katetuissa, maasta eristetyissä tulisijoissa on kiellettyä.

Illanvietot nuotiolla

Illanvietot nuotiolla kuuluvat pinskutoiminnassa eritoten leiri- ja retkitoimintaan. Ennen tulentekeä ohjaaja tarkastaa tulipesän kunnan tai arvioi sopivan paikan avotulen teolle - lähtökohtaisesti on suotavaa käyttää vanhoja nuotiopaikkoja, jolloin maan kuluminen on

vähäisintä. Ohjaaja sytyttää ja sammuttaa tulen, se on aina sammutettava ennen paikalta poistumista, eikä tulta saa koskaan jättää valvomatta. Lasten kanssa keskustellaan pelisäännöistä, joita noudatetaan tulen läheisyydessä (esim. grillitikun pituus on sopiva etäisyys nuotiosta). Ohjaajat valvovat lapsia nuotiolla oleskeltaessa.

Ulkotulet

Roihut ja lyhdyt tulee sijoittaa tasaiselle alustalle. Sijoita roihut niin, etteivät ne aiheuta ilmeistä varaa tulen leviämislle. Vahinkojen välttämiseksi roihut tulee sijoittaa kulkureiteillä (polut, tiet ja sisäänkäynnit) turvalliselle etäisyydelle liikkuvista lapsista. Roihut ja lyhdyt tulee aina sammuttaa käytön jälkeen, eikä niitä saa jättää valvomatta. Roihuja ei tule koskaan käyttää sisätiloissa.

Retkikeittimet

Retkikeittimien käyttö on yleistä retki- ja leiritoiminnassa. Retkikeittimet toimivat kaasulla, nestemäisellä polttoaineella (bensa, sprii yms.) tai puulla. Retkikeitin tulee sijoittaa tasaiselle maalle tai alustalle, ja se on suojattava tuulelta. Retkikeitintä ei koskaan tule käyttää sisätiloissa. Lapset ja nuoret voivat valmistaa itse ruokaa retkikeittimissä, mutta ennen ruuan valmistuksen aloittamista on hyvä kerrata pelisäännöt retkikeittimen käytöstä: liikutaan rauhallisesti keittimen ympärillä, ettei keitin pääse kaatumaan, hämmennetään ruokaa rauhallisesti, ja muistetaan että kuumiin astioihin kosketaan vain kahvalla. Mikäli nestekeittimeen jää nestettä jäljelle ruuan valmistuksen jälkeen, sen annetaan palaa loppuun. Sammuta retkikeittimen tuli asianmukaisesti ja muista pestä retkikeittimen astiat heti käytön jälkeen. Pakkaa nesteellä toimivan retkikeittimen poltin pussiin, ettei jäämät polttoaineesta tartu astioihin.

Teltassa ja kodassa

Telttakamiinan alustan tulee olla tasainen, kamiinan tulee pysyä paikallaan vankasti. Ohjaaja tarkastaa kamiinan tulisijan ennen tulentekoa. Ohjaaja sytyttää tulen, lisää puita ja sammuttaa tulen. Lapsia ja nuoria tulee ohjeistaa kamiinan läheisyydessä rauhallisesta liikkumisesta. Teltassa on oltava sammutuspeite tai ämpärillinen vettä.

Kodassa ohjaajan tulee tarkastaa tulisija ennen tulentekoa, ja ohjaajan tulee myös tarkastaa ilmanvaihtoaukot. Lapsia ja nuoria tulee ohjeistaa tulen läheisyydessä toimimiseen. Kota lämpenee usein nopeasti, joten puuta polttaessa tulee olla maltillinen. Kodassa on oltava sammutuspeite.

Kipinävahti ylläpitää tulta teltassa tai kodassa. Kipinävahtina voi toimia vain ohjaaja. Lapset ja nuoret voidaan osallistaa kipinävahdin vuoroihin, mutta vastuussa on aina ohjaaja. Kipinävahdin vuoro voi kestää maksimissaan 2-3 tuntia, vuorot tulee sopia ennalta. Kipinävahti ylläpitää tulta, valvoo tulta, sammuttaa tulen tarvittaessa ja herättää seuraavana vuorossa olevan kipinävahdin.

Sammutusvälineet

Tulen käsittely edellyttää, että tilasta tai tulentekopaikalta löytyy asianmukaiset **alkusammutusvälineet**. Tapahtuman johtaja on vastuussa siitä, että jokainen ohjaaja ja talkoolainen tietää tapahtumapaikan alkusammutusvälineiden tarkan sijainnin.

Alkusammutusvälineiden tulee olla huollettuja. Yleisimmät alkusammutusvälineet ovat käsisammutin, sammutuspeite ja vesi. Sammutusvälineiden käyttöä on harjoiteltava ja sammuttimien käyttöohjeet on myös hyvä kerrata säännöllisesti.

Käsisammuttimen käyttö:

- pidä kahvojen alapuolelta kiinni
- vedä sokka irti
- lähesty palavaa kohdetta
- ota letkun päästä kiinni
- aloita sammuttaminen 3-5 metrin päästä
- kohdistu liekkien alaosaan
- sammuta lyhyin suihkauksin

Sammutuspeitteen käyttö:

- ota kiinni sammutuspeitteen nauhoitsa ja vedä peite ulos pakkauksesta
- ota kiinni peitteen nauhoista tai nurkista
- suojaa kätesi peitteen alle
- voit suojata itseäsi myös astumalla jalalla peitteen alareunan päälle
- ojenna kädet suoraan eteenpäin
- lähesty paloa peitteen takana suojassa (huom! ulkona tuulen suunnasta)
- levitä peite rauhallisesti ja tiiviisti palon päälle tai ympärille
- pidä peitettä tiiviisti paikoillaan, kunnes olet varma, että tuli on tukahtunut

Tarkemmat ohjeet tulipalon sattuessa löytyy kohdasta **6 Onnettomuuden sattuessa**.

5.1.4 Toiminta vesillä

Toiminta vesillä voi vaatia luonteestaan riippuen merenkulun osaamista, meripelastustaitoja ja erityisen turvallisuus- ja pelastussuunnitelman laatimista. Piirijärjestöt ja osastot huomioivat purjehtimiseen, moottoriveneilyyn, veneilyyn ja merenkulkuun liittyvässä toiminnassa vesillä liikkumisen ohjeita ja lainsäädäntöä. Toiminnan järjestäminen vaatii ohjaajilta aina lajin tai vesillä liikkumisen tuntemusta. Piirijärjestö tai osasto voi tukea vapaaehtoistoimijoiden koulutusta ja kurssitoimintaa, joka on tarpeellista toiminnan käynnistämiseksi tai ylläpitämiseksi.

Veneily ja melonta

Ohjaajien tulee tarkistaa, että kaikilla soutuveneisiin, jolliin, kanootteihin ja kajakkeihin (koskee myös SUP-lautoja) menevillä henkilöillä on oikein kiinnitetyt ja sopivan kokoiset **pelastusliivit**. Toiminnan järjestäjä huolehtii veneilyalueen turvallisuudesta ja rajoista - uima-alueella ei tule koskaan veneillä. Rannalta tulee löytyä pelastusrengas.

Lapsia ja nuoria tulee ohjeistaa, opastaa ja neuvoa lajissa ja lajin tekniikassa ennen vesille lähtöä. Säännöt ja rajat tulee kerrata. Mikäli laji tuntuu vesillä kuitenkin liian haastavalta, tulee ohjaajien avustaa lapsi tai nuori pois vesiltä.

Veneilyn säännöt:

- veneessä, kanootissa tai jollassa ei koskaan nousta seisomaan
- soutajaa ei vaihdeta vesillä ollessa
- kovalla tuulella lapsia ei päästetä vesille
- veneilyalue kerrataan aina vesille lähdeettäessä
- painotetaan, ettei uima-alueella saa veneillä
- lasten ollessa veneilemässä myös 1-2 ohjaajan on oltava veneilyalueella veneessä

Uimavalvonta ja uiminen

Uimavalvojan tulee olla vähintään 18-vuotias. Uimavalvojen tulee olla uimataitoisia sekä vähintään yhden pelastustaitoinen (**voimassaoleva SPR:n EA1-pätevyys**). Uimavalvojan uimataito määritellään Pohjoismaisen uimataidon määritelmän mukaan; henkilö, joka pudottuaan syvään veteen niin, että pää käy veden alla ja päästyään uudelleen pinnalle ui yhtäjaksoisesti 200 metriä, josta 50 metriä selällään, on uimataitoinen.

Uimavalvoja voi valvoa maksimissaan seitsemää (7) lasta kerrallaan. Uimavalvojen on varmistettava jokaisen leiriläisen **uimataito** leirin alkaessa - tämä tulee selvittää ennakoon lapsen huoltajalta terveystietolomakkeen avulla (ks. liitteet). Uima-alue määritellään uimareiden uimataidon mukaan, sen tulee olla rajattu ja se on kerrottava lapsille ja nuorille tarkasti. Uiminen rantaviivan suuntaisesti on suositeltavaa. Valvojat eivät itse ole vedessä

vaan rannalla, veneessä tai laiturilla. Rannalta tulee löytyä pelastusrengas. Uimavalvojalla tulee olla rannassa puhelin, jossa on leirin EA-vastaavan ja leiripäällikön puhelinnumerot sekä 112-sovellus (ks. kohta **6.3.3 Suomi 112 -sovellus**). Lapsilla ei ole lupaa missään tilanteissa mennä rantaan ilman valvontaa.

Uinti on olennainen ja jopa arkinen osa esimerkiksi kesäleirin päivittäistä ohjelmaa, mutta tästä huolimatta se on varsin riskialtista. Uimavalvojan tulee olla jatkuvasti valppaana ja laskea vedessä olevia lapsia. Uimavalvoja ei käännä selkää valvottaviin missään tilanteissa, uimavalvoja ei lue valvoessaan kirjaa, katso puhelinta tai ota aurinkoa. Mikäli valvojan tulee poistua kesken valvonnan rannasta, on varmistettava että valvontavastuu jää jollekin toiselle, joka täyttää uimavalvojan kriteerit. Mikäli paikalta on poistuttava ja paikalla ei ole ketään kelle valvojan tehtävät voisi jättää, on lasten noustava välittömästi vedestä.

Kalastus

Kalastus kuuluu usein leiri- retkeilytoiminnan ohjelmaan. Kalastuksesta onkin hyvä tietää perusasiat. Onkiminen ja pilkkiminen ovat ns. yleiskalastusoikeuksia, jotka voidaan rinnastaa jokaisenoikeuksiin, joihin ei tarvita erillistä lupaa. Alle 18-vuotias ei tarvitse myöskään virvelöintiin erillistä lupaa. Täysi-ikäisellä ohjaajalla tulee olla voimassa olevat kalastusluvut, jos hän kalastaa. Kalastuksen harjoittamiselle on myös muita vaatimuksia, jotka tulee huomioida. Esimerkiksi millä alueella tai vesistöllä kalastetaan, mikä on vuodenaika ja onko kalalaji esimerkiksi uhanalainen. Pinskutoiminnassa lapsia ja nuoria opastetaan kalastamaan eettisesti ja ekologisesti.

Kalastukseen liittyviä turvallisuusriskejä tulee huomioida erityisesti turvallisuussuunnitelmassa, koska lajiin liittyy olennaisena osana terävät koukut (maassa, ilmassa ja käsissä), puukot ja filerointiveitset. Puukkojen ja muiden työvälineiden säilytyksessä tulee olla erityisen tarkka, näitä on säilytettävä lasten ulottumattomissa.

5.2 Ruokahuolto

Ruokahuolto on merkittävä osa pinksutoiminnan järjestämisestä. **Terveellinen ja säännöllinen** ruokavalio on tärkeää lapsen kasvulle ja kehitykselle. Ruokalistat on suunniteltava niin, että ne tukevat monipuolista ja ravintorikasta ruokavaliota. Hankinnoissa suositetaan kotimaista ruokaa mahdollisuuksien mukaan. Tapahtumassa on oltava **säännöllinen ruokarytmi**, josta on myös tärkeää pitää kiinni.

Esimerkki päivän ruoka-aikataulusta:

08:00 Aamiainen: puuroa, muroja, jogurttia, leipää ja hedelmiä

12:00 Lounas: pinaattikeittoa ja kananmunia

15:00 Välipala: banaania ja mehua

17:00 Päivällinen: makaronilaatikko ja vihersalaatti

20:00 Iltapala: karjalanpiirakat ja munavoi

5.2.1 Keittiöhenkilökunta

Keittiöhenkilökunta on vastuussa monipuolisen ja terveellisen ruuan valmistuksesta. Keittiö toteuttaa ruokahuoltoa ennalta sovitun aikataulun mukaisesti, varmistaen säännölliset ruokailuajat. Keittiöhenkilökunta vastaa keittiön asianmukaisesta hygieniasta, vähintään yhdellä keittiössä tulee olla **hygieniapassi**. Tapahtuman johtaja nimeää ruokahuollon suunnittelua varten henkilön, jonka tehtävä on suunnitella ennalta ruokalista, kauppalista ja huomioida tiedossa olevat erityisruokavaliot. Usein tämä henkilö kuuluu tapahtuman keittiöhenkilökuntaan.

Ruokahuollon voi myös tarvittaessa ostaa toiselta palvelun tuottajalta. Tietyntyyppisissä kaupunkitapahtumissa, vaelluksilla ja retkillä keittiöhenkilökuntaa ei tarvitse erikseen järjestää, jos on perusteltua olla pestamatta tehtävään erikseen henkilöä. Kerhotoiminnassa ei ole erikseen nimettyä keittiöhenkilökuntaa, vaikka ruuan valmistus voi kuulua ohjelmaan.

5.2.2 Perushygienian vaatimukset

Keittiötilan tulee täyttää tietyt vaatimukset. Keittiössä tulee olla tilat kylmä- ja kuivasäilytykselle, riittävä määrä astioita, ruokailuvälineitä sekä roska-astiat ja siivousvälineet.

Laitteet ovat aina tilakohtaisia. Keittiöhenkilökunta on velvollinen perehtymään keittiön laitteiden käyttöohjeisiin ja puhtaanapitoon. Mikäli keittiöhenkilökuntaan kuuluu useampi ihminen, laitteiden päivittäisen puhtaanapitovastuun voi antaa nimetylle henkilölle. Laitteiden puutteista ja vioista tulee ilmoittaa tapahtuman johtajalle ja tilasta vastuussa olevalle henkilölle.

Yleisestä hygieniasta huolehtiminen on osa keittiöhenkilökunnan toimintakulttuuria.

Keittiöhenkilökunta pukeutuu asiaan kuuluvasti: esiliina tai vastaavanlainen paita, työkengät, pitkät hiukset tulee olla kiinni. Keittiössä työskentelevä on itse velvollinen huolehtimaan salmonellatutkimuksesta, jos hänellä tai perheenjäsenillään on ollut tähän viittavia oireita ja hän on matkustellut Pohjoismaiden ulkopuolella.

Siisteys ja sen ylläpito keittiössä kuuluu keittiöhenkilökunnan perustehtäviin. Työtasot ja säilytystilat tulee pitää puhtaina ja siisteinä. Lattia tulee lakaista ja/tai pestä säännöllisesti. Välineiden tulee olla puhtaita, ja astiat tulee pestä kuumalla vedellä. Suositeltavaa on käyttää ympäristömerkittyjä tuotteita siivouksessa.

Käsien pesu on tärkeää keittiössä ruokaa valmistaessa, joten raaka-aineita ja ruokaa käsitellään vain puhtailla käsillä. Puhtaiden käsien tärkeyttä ei voi olla korostamatta liikaa - esimerkiksi kun poistut työpisteeltä, peset kädet palattuasi ennen kuin jatkat ruuan valmistusta. Ruokailutilan läheisyydestä tulee löytyä ruokalijoita varten vesipiste käsien pesuun. Vaatimattomimmissa oloissa täytyy vähintään olla käsidesiä. Ohjaajat huolehtivat, että lapset ja nuoret pesevät kätensä ennen ruokailua. Käsisaippuan, käsidesin ja käsipaperien riittävydestä vastaa joko keittiön henkilökunta tai huolto ja logistiikka.

Astioiden tiskaus voi tapahtua keittiön tai osallistujien toimesta. Keittiössä huolehditaan asianmukaisesta tiskauksesta, astioiden kuivauksesta ja tiskaukseen käytettävien koneiden ylläpidosta ja puhtaudesta. Tiskikone on puhdistettava päivittäin. Mikäli osallistujat itse tiskaavat astiansa, tulee korostaa hygienian tärkeyttä ja varmistaa, että tiskivesi on ja pysyy kuumana sekä puhtaana. Jos tiskivesi päättyy maaperään, käytetään biohajoavia tiskiaineita.

Pesuvesiä ei saa laskea suoraan vesistöihin!

5.2.3 Käsittely ja säilytys

Ruokaa tulee **käsitellä** turvallisesti ja elintarvikehygienian perusasiat tiedostaen. Ruuan käsittely lähtee jo kaupasta ja ruuan kuljetuksesta. Raaka-aineet ja ruoka tulee kuljettaa ja säilöä niin ettei **kylmäketju** katkea. Mikäli kuitenkin kylmäketju katkeaa, älä koskaan valmista pilaantuneista raaka-aineista mitään. Ruoka voidaan tilata pakattuna tai se voidaan pakata itse kaupassa. Mikäli pakkaat itse pyri vähintäänkin pakkaamaan niin, että kylmässä ja pakasteessa säilytettävät tuotteet ovat yhdessä. Mikäli ruuan kuljetusmatka on pitkä ja kylmäketjun säilyminen on vaarassa katketa, ota käyttöön kylmälaukut.

Säilytä raaka-aineita ja ruokaa aina niissä lämpötiloissa kuin tuotteiden pakkauksissa on ohjeistettu. Kylmäsäilytystä vaativat tuotteet säilytetään jääkaapissa tai pakastimessa, pakkausten tulee olla suljettuja. Etenkin ra'at lihatuotteet tulee säilyttää suljetuissa pakkauksissa tai erillään muista tuotteista. Älä pakasta sulaneita tuotteita uudelleen. Kuiva-aineet tulee säilyttää puhtaissa tiloissa ja pakkausten tulee olla suljettuja. Säilytä tarvittaessa erityisruokavalioiden raaka-aineet ja ruoka erillään muista tuotteista. Huomioi pakkausten parasta ennen -päiväykset ja muuta tarvittaessa ruokalistaa.

Ruuan valmistuksessa on huomioitava myös **riittävä kuumentaminen ja ruuan kypsentäminen**. Kuuma ruoka tulee myös jäähdyttää (alle 4 tunnissa ja peitettynä) ennen kuin laitetaan sen jääkaappiin tai pakastimeen. Nopea jäähdytys lisää ruuan säilyvyyttä ja turvallisuutta.

5.2.4 Erityisruokavaliot

Keittiöhenkilökunnan tulee tuntea yleisimmät **erityisruokavaliot**. Erityisruokavaliossa vältetään tiettyjä raakaa-ainetta, koska ne aiheuttavat allergiaa, oireita tai vahinkoa elimistölle. Oireet voivat olla jopa hengenvaarallisia. Yleisimpiä erityisruokavaliota ovat erinäiset **ruoka-aineallergiat, laktoosi-intorelanssi, maitoallergia, diabetes ja keliakia**. Osallistujat ilmoittavat erityisruokavaliot tapahtumaan ilmoittautumisen yhteydessä sekä tapahtumaan tuotavassa terveystietolomakkeessa. Tapahtuman johtaja on vastuussa, että tiedot kulkeutuvat keittiöhenkilökunnan tietoon. Erityisruokavaliota noudatetaan yksiselitteisesti ja tarkasti. Keittiöhenkilökunta huolehtii ruuan säilytyksessä ja valmistuksessa tarvittavista erityisjärjestelyistä, esimerkiksi keliakikon gluteeniton ruoka säilytetään ja valmistetaan niin, ettei se ole kosketuksissa viljatuotteiden kanssa.

Kasvisruokavaliot yleistyvät jatkuvasti. Kasvisruokavaliota noudattaville on valmistettava ravintoarvot täyttävä kasvisvaihtoehto jokaiselle aterialle. Järjestön arvokasvatuksen mukaisesti on suositeltavaa järjestää tapahtumassa vähintään yksi kasvisruokapainotteinen päivä tai kasvisruokavaihtoehto päivittäin.

5.2.5 Retkiruoka

Vaelluksilla ja pidemmällä retkellä voidaan valmistaa **retkiruokaa**. Retkiruuan valmistukseen tapahtumassa ei ole tarpeellista nimetä erillistä keittiöhenkilökuntaa. Ruoka kannetaan retkellä osallistujien rinkoissa tai repuissa ja ruoka valmistetaan ohjaajajohtoisesti **retkikeittimillä**. Kun suunnitellaan ruokalistaa retkelle, on pohdittava ruuan määrä tarkkaan, sillä turhan paljon ruokaa ei kannata kantaa mukana, kuitenkin energiankulutus on kovaa esimerkiksi vaelluksella. Tämän lisäksi tulee kiinnittää huomiota pakkauksiin, sillä kaikki mitä metsään kannetaan, tuodaan myös mukana pois. Tärkein kaikista on kuitenkin **ruuan säilyvyys**, joten raaka-aineita voidaan esimerkiksi kuivata. Jos **juomavesi** otetaan retkellä luonnosta, se tulee ennen käyttöä joko keittää tai suodattaa vedenpuhdistimella.

Retkellä hygieniasta huolehtiminen on välttämätöntä - muista aina pestä kädet ennen ruuan valmistusta tai vähintään käyttää käsidesiä.

Retkikeittimen astiat tulee tiskata aina **kuumalla vedellä**, lämmitä vettä ruuan valmistuksen jälkeen retkikeittimessä. Retkellä käytetään vain **biohajoavia** tiski- ja pesuaineita. Tiskausta ei koskaan tehdä suoraan vesistöissä, vaan astiat tulee tiskata maalla.

5.2.6 Jätteiden lajittelu ja ruokahävikki

Suurin osa tapahtumassa syntyvistä jätteistä tulee keittiöstä. Pinskutoiminnassa **pyritään** aina **lajittelemaan jätteet**. Valitettavasti kaikissa leirikesköksissä tai -paikoissa jätteiden lajittelu ei ole mahdollista, jos kierrätysastiat puuttuvat. Turhan jätteen syntymistä voidaan kuitenkin ennakoita sillä, että suositetaan vastuullisesti pakattuja tuotteita jo hankintoja tehdessä. Ideaalitulanteessa tapahtumassa pystytään lajittelemaan **metalli, lasi, kartonki ja pahvi, biojäte sekä muovi**.

Harmaavesiä ei koskaan lasketa vesistöön, vaan harmaavesi tulee imeyttää maahan riittävän kaukana vesistöistä. Harmaavesi on jätevettä, joka syntyy peseytymisestä, tiskauksesta ja pyykin pesusta.

Ruokahävikki pyritään aina minimoimaan, ruokalista kannataakin suunnitella niin, että raaka-aineita voidaan hyödyntää useammalla aterialla. **Biojäteastia** tulee aina löytyä ruokalasta, jos tapahtumapaikalla on komposti tai keräysastia biojätteelle.

5.2.7 Hyvä tietää

Tässä kappaleessa käsitellään keskeisiä asioita, jotka on hyvä tietää, jos kuulut keittiöhenkilökuntaan tai kun pestaat keittiöhenkilökuntaa tapahtumaan.

Hygieniapassi

Pinskutoiminnassa edellytetään, että vähintään yhdellä keittiöhenkilökunnan jäsenistä on **hygieniapassi**. Tällä velvoitteella varmistamme, että keittiössä hallitaan elintarvikehygienian perusasiat, näin ollen ruokaa käsittellään sekä valmistetaan turvallisesti. Tapahtuman johtaja on velvollinen huolehtimaan velvoitteen toteutumisesta keittiöhenkilökuntaa pestatessaan. Hygieniapassi suoritetaan kirjallisesti, suoritetusta testistä saa todistuksen sekä muovisen hygieniapassin. Hygieniapassin testiin voi harjoitella mm. netissä. Hygieniatestejä järjestävät paikallisesti esimerkiksi toiseen asteen oppilaitokset, jotka perivät maksun testistä. Piirijärjestö tai osasto voi tarvittaessa tukea hygieniapassin hankinnassa.

Salmonella

Pinskutoiminnassa keittiössä työskentelevää velvoitetaan itse huolehtimaan **salmonellatutkimuksesta**, jos henkilöllä on ollut tähän viittavia oireita ja hän on matkustellut Pohjoismaiden ulkopuolella.

Salmonellat kuuluvat suolistobakteereihin, joista suurin osa tartunnoista (noin 80 %) on peräisin ulkomailta. Salmonella kuuluu yleisimpiin ruokamyrkytysten aiheuttajiin maailmassa. Poikkeuksen muodostavat Suomi, Ruotsi ja Norja, sillä näissä maissa salmonellatilanne on huomattavasti parempi kuin monissa muissa maissa.

Salmonella voi tarttua eläinten ja ihmisen ulosteilla saastuneiden elintarvikkeiden tai veden välityksellä ja aiheuttaa ruokamyrkytyksen. Mikäli säilytysolosuhteet ovat salmonellabakteerille sopivat tai kuumennus riittämätöntä, pääsee salmonella lisääntymään elintarvikkeessa. Salmonella leviää tavallisimmin ra'an tai huonosti kypsennetyn siipikarjanlihan, sianlihan tai pastöroimattoman maidon sekä kasvisten välityksellä.

Salmonelloosin oireet vaihtelevat pahoinvoinnista vatsakramppeihin, ripuliin, kuumeeseen ja päänsärkyyn. Oireet kestävät muutaman päivän. Mikäli infektio on voimakas, voi kuume olla korkea ja sahaava sekä ripuliulosteissa voi olla verta. Kaikki tartunnan saaneet eivät saa oireita. Tartunnan saaneet ovat kuitenkin taudin kantajia, ja kantajuus voi kestää 2-4 viikosta jopa useisiin kuukausiin. Oireeton taudin kantaja voi kuitenkin olla tartuttaja.

Lue lisää salmonellasta Ruokaviraston sivuilta:

<https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/elintarvikkeiden-turvallisen-kayton-ohjeet/ruokamyrkytykset/ruokamyrkytyksia-aiheuttavia-bakteereja/salmonella/>

Elintarvikkeiden myynti tapahtumissa

Pinskutoiminnan järjestämiseen voi kuulua elintarvikkeiden myyntiä. Elintarvikkeita voidaan myydä esimerkiksi kaupunki- ja toritapahtumissa, yleisö- ja suurtapahtumissa sekä erilaisissa myyjäisissä. Pienimuotoisesta, satunnaisesta ja vähäriskisestä elintarvikkeiden valmistuksesta, myynnistä tai tarjoamisesta tapahtumissa ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta viranomaiselle. Elintarvikkeiden valmistuksessa ja myynnissä tulee kiinnittää erityistä huomiota hyviin hygieenisiin työtapoihin. Lisäksi elintarviketiedot on oltava asiakkaan saatavilla: ainesosaluettelo sekä säilyvyyteen ja käyttöön liittyvät ohjeet. Elintarvikkeiden kuljetuksessa lämpöketjun tulee olla katkeamaton. Huolehdiathan myös ajoneuvon siisteydestä ja kuljetusvälineiden soveltuvuudesta elintarvikkeille.

Lue lisää pienimuotoisesta ja vähäriskisestä elintarvikkeiden valmistuksesta ja myynnistä:

https://aitojamakuja.fi/wp-content/uploads/2020/03/esite_Aitoja_makuja_vahariskiset.pdf

5.3 Muut toiminnalliset riskit

Tähän kappaleeseen on koottu **muutamia** turvallisuusohjeita koskien toiminnallisia riskejä, jotka voivat sisältyä ohjelmaan pinskutoiminnassa. Noudattamalla seuraavia toimintaohjeita ennaltaehkäiset todennäköisten tapaturmien syntymistä.

5.3.1 Liikenne

Toiminnan läheisyydessä kulkeva liikenne saattaa aiheuttaa vaaratilanteita. Lapsia ja nuoria tulee ohjeistaa liikenteeseen liittyvien riskien välttämiseksi, liikenteen läheisyydessä ei tule leikkiä tai järjestää toimintaa, ellei se ole välttämätöntä. Lapsia tulee myös ohjeistaa

turvallisesta kulkemisesta liikenteessä tai sen läheisyydessä. Kun toiminnan järjestäminen edellyttää liikenteessä kulkemista, on suositeltavaa käyttää huomioliivejä.

5.3.2 Pyöräily

Pyöräily voi kuulua ohjelmaan toiminnassa. Tärkeää on, että osallistujia on ennalta pyydetty huoltamaan pyörät. Ennen liikkeelle lähtöä ohjaaja tarkastaa pyörien kunnan silmämääräisesti. Pyöräillessä on ehdottoman tärkeää sopia yhteisistä pelisäännöistä liikenteessä liikkumiselle, pyöräjonoa johtaa ohjaaja ja vähintään jonon perällä pyöräilee toinen ohjaaja. Pyöräillessä käytetään aina kypärää ja huomioliivejä. Suositeltavaa on, että osallistujilla on päällä pitkät housut ja pitkähihainen paita.

5.3.3 Saunominen

Saunominen tapahtuu aina valvotusti. Lisäksi yhden ohjaajan tulee olla pesutilassa sekoittamassa pesuvesiä, mikäli pesutilassa ei ole suihkuja. Mikäli pesutilassa ei ole suihkuja, pieniä lapsia on myös autettava peseytymisessä tarvittaessa. Vain ohjaajat tai apuohjaajat lisäävät puita saunojen kiukaisiin ja vesipatoihin tai ottavat kuumaa vettä vesipadasta. Lattiat on huuhdeltava hyvin, ettei saippuaista vettä jää lattialle.

5.4 Terveydenhuolto

Terveydenhuollon toimenpiteet ja ensiapu tapaturmatilanteissa kuuluvat toiminnan järjestämiseen. **Terveydenhuoltoa on toteutettava aina vastuullisesti.** Tässä kappaleessa käsitellään sitä kuinka terveydenhuolto toteutetaan pinksutoiminnassa. Tapahtuman johtaja on vastuussa siitä, että jokainen tietää omat valtuutensa ja vastuunsa osallistua terveydenhuollon toteuttamiseen toiminnassa.

5.4.1 Ensiapuvastaavat

Ensiapuvastaavalla pitää olla voimassaoleva SPR:n EA1-pätevyys tai tätä vastaava pätevyys. Tapahtumassa tulee olla vähintään yksi (1) ensiapuvastaava alkavaa neljäkymmentä (40) osallistujaa kohden. Suurissa tapahtumissa tulee olla useampi nimetty ensiapuvastaava. Ensiapuvastaava on henkilö, joka vastaa ensijaisesti ensiavun antamisesta kriisitilanteessa. Ensiapuvastaava huolehtii ennen tapahtuman alkua riittävästä ensiaputarvikkeista ja tarvikkeiden kunnosta. Ensiapuvastaava huolehtii, että ensiapuvälineet ovat mukana tapahtumassa sekä viimekädessä siitä, että ensiapuvälineitä säilytetään asianmukaisella tavalla.

5.4.2 Koulutus

Suomen Punainen Risti ja muut tahot järjestävät ensiapukoulutusta. **Pinksutoiminnassa tiettyihin vastuutehtäviin vaaditaan voimassa oleva ensiapupätevyys.** Piirijärjestöt ja osastot voivat tukea EA-kursseille osallistumista.

EA1-pätevyys kurssin suorittanut hallitsee ensiavun antamisen perusteet.

EA2-pätevyys kurssin suorittanut osaa aloittaa ensiavun antamisen niin tavallisimmissa sairaus- ja onnettomuustilanteissa oleville henkilöille kuin haasteellisemmissä ensiapua vaativissa tilanteissa sekä ehkäistä tapaturmia.

5.4.3 Osallistujien terveydenhuolto

Osallistujaa pyydetään ilmoittamaan terveyshuomiot tapahtumaan ilmoittautumisen yhteydessä. Kuitenkin ilmoittautumisen ja tapahtuman välissä kuluu aikaa, joten terveyshuomiot ja mahdolliseen lääkitykseen liittyvät tiedot pyydetään uudelleen ennakkotietojen mukana tulevan terveystietolomakkeen yhteydessä. Terveystietolomake tulee toimittaa huoltajan allekirjoittamana tapahtumaan mukaan. Terveystietolomake on luottamuksellinen asiakirja ja se hävitetään asianmukaisesti tapahtuman päätyttyä.

Pinksutoimintaan osallistuvilla lapsilla ja nuorilla voi olla säännöllinen lääkitys tai lääkärin määräämä tilapäinen lääkemuuri. Terveystietolomakkeessa pyydetään säännöllisen lääkityksen

ja/tai lääkekuurin lääkkeen anto-ohjeet sekä huoltajan lupa lääkkeiden antamista varten. Terveystietolomakkeessa pyydetään myös ohjeet ja lupa antaa itsehoitovalmisteeksi luokiteltuja lääkkeitä (itsehoitovalmiste on lääke, jota myydään ilman reseptiä), jos on ilmeistä, että lääkkeen antamiselle voi olla tarve tapahtuman aikana (esim. migreeni, allergia). Lasten henkilökohtaisten lääkkeiden säilytyksestä vastaa leirin aikana EA-vastaava. Lääkkeitä on säilytettävä lasten ulottumattomissa.

Tietyn tapaturman tai oireen (esimerkiksi kyyntelisyys, päänsärky) perusteella voidaan joutua antamaan EA-laukusta itsehoitovalmisteita. Yllättävissä tilanteissa tai tapaturman sattuessa, joissa lääkitykselle ilmenee tarve (tilanteet josta ei ole sovittu huoltajan kanssa etukäteen) on otettava ensin puhelimitse yhteyttä lapsen huoltajaan ja pyydettyä lupa lääkkeen antamista varten, mikäli paikalla ei ole terveydenhuollon ammattilaista.

Lääkehuollosta vastaa ensijaisesti EA-vastaava. Mikäli tapahtumaan osallistuu vapaaehtoinen, joka on ammatiltaan lähihoitaja, sairaanhoitaja tai lääkäri, vastaa hän lääkkeiden antamisesta. Aina tapahtumassa ei kuitenkaan ole mukana vapaaehtoistoimijaa, jolla on em. ammattipätevyys.

Terveystietolomakkeen pohja löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.5 Terveystietolomake**)

5.4.4 EA-laukku ja tarvikelista

Toimintaa järjestäessä on aina otettava etukäteen huomioon riittävä EA-varustus. EA-varustusta on myös päivitettävä säännöllisesti: ennen toiminnan alkua tapahtumajohtaja tai EA-vastaava huolehtii riittävästä EA-varustuksesta ja tarkastaa välineiden kunnon ja muun sisällön - esimerkiksi lääkkeiden päiväykset tulee tarkastaa. Puuttuvien tai vajavaisten varusteiden ja lääkkeiden tilalle hankitaan uudet. Vanhentuneet lääkkeet tulee aina hävittää asianmukaisella tavalla.

- 1 **Minimivarustus:** laastaria, puhdistusainetta tai desinfiointipyyhkeitä ja käsidesi
- 2 **Pidemmällä retkellä ja vaativassa maastossa:** edellisten lisäksi steriilejä sidetaitoksia, ideaalisiteitä, kiinnelaastareita, sideharsorullia, kylmäpussi, kolmioliinoja, lämpöpeite, suojahanskat sekä saksit
- 3 **Leireillä ja vaelluksilla:** edellisten lisäksi särkylääkkeitä (väh. kahdella eri vaikuttavalla aineella), lääkehiili, maitohappoja, antihistamiini, kyypakkaus, kortisonivoide, pihkavoide, perusvoide, silmätipat, sokeri, rasvataitos, haavateippi, lämpöpeite, kuumemittari, pinsetit, parsinneula, punkkipihdit ja terveyssiteitä

Kattavasta ensiapulaukusta löytyvät seuraavat tarvikkeet:

- ✓ laastaria
- ✓ puhdistusaine
- ✓ desinfiointipyyhe
- ✓ käsidesi
- ✓ steriilejä sidetaitoksia
- ✓ rasvataitoksia
- ✓ haavateippiä
- ✓ ideaalisidettä
- ✓ kiinnelaastaria
- ✓ sideharsorulla
- ✓ kylmäpussi
- ✓ kolmioliinoja
- ✓ suojahanskoja
- ✓ saksen
- ✓ särkylääkettä, kahta eri vaikuttavaa ainetta
- ✓ maitohappoja
- ✓ lääkehiili
- ✓ antihistamiinia
- ✓ kyypakkaus
- ✓ kortisonivoide
- ✓ pihkavoide
- ✓ perusvoide
- ✓ silmätipat (kertakäyttöpakkaus)
- ✓ sokeria
- ✓ punkkipihdit
- ✓ pinsetit
- ✓ parsinneula
- ✓ kuumemittari
- ✓ terveysseiteitä, tamponeja
- ✓ lämpöpeite

5.4.5 EA-laukun käyttö

EA-laukussa tulee olla EA-raportti, johon raportoidaan EA-laukun lääkkeiden käyttö. EA-raporttiin kirjataan päivämäärä ja kellonaika, mitä lääkettä on annettu, kuinka paljon lääkettä on annettu, kenelle lääke on annettu ja kuka lääkkeen on antanut. Lääkkeiden asianmukainen kirjaaminen on tärkeää, tällä varmistamme turvallisen terveydenhuollon toiminnassamme.

EA-laukusta lääkkeitä voi antaa vain henkilö, jolla on tähän em. valtuudet (ks. kohta **5.4.3 Osallistujien terveydenhuolto**). Täysi-ikäiset ohjaajat voivat ottaa EA-laukusta itsehoitovalmisteita omiin oireisiin, mutta ohjaajan tulee kirjata tämä EA-laukun raporttiin. Ohjaaja voi tämän lisäksi käyttää EA-laukusta osallistujien tarpeisiin kaikkia varusteita, lukuunottamatta lääkkeitä. Apuohjaaja ei voi missään tapauksissa koskea EA-laukun lääkevalmisteisiin, vaan apuohjaaja pyytää myös omiin oireisiin lääkettä henkilöltä, jolla on valtuudet niitä antaa. Apuohjaaja voi kuitenkin käyttää EA-laukusta omiin ja osallistujien

tarpeisiin haavanhoitotarpeita, siteitä ja rasvaa. EA-laukusta voi loppua kesken tapahtuman jokin lääke- tai muita tarpeita, tällöin asiasta on ilmoitettava EA-vastaavalle tai tapahtuman johtajalle, jotka hankkivat laukkuun tarvittavaa täydennystä.

Tapahtumajohtaja varmistaa, että jokainen ohjaaja tai talkoolainen on tietoinen EA-laukun tarkasta sijannista. EA-laukku tulee säilyttää aina ennalta sovitussa paikassa, sijainti tulee kirjata turvallisuussuunnitelmaan. Mikäli laukku joudutaan siirtämään se on tuotava ensitilassa takaisin ennalta sovitulle paikalle. Olennaista on, että ensiapulaukku pidetään siistinä, siisteydestä on vastuussa jokainen laukku käyttävä, viimekädessä EA-vastaava on velvollinen päivittäin tarkastamaan laukun kunnan. On myös tärkeää pitää EA-laukku suljettuna käytön ulkopuolella, sillä mikäli hätätilanteessa sitä joudutaan siirtämään vauhdilla, on ensiarvoiseen tärkeää että laukku on suljettu.

EA-laukun raportin pohja löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.10 Ensiapulaukun käyttöraportti**)

5.4.6 Tapaturmat

Elämässä sattuu ja tapahtuu – niin myös Pinskuissa. Tässä kappaleessa käsitellään yleisiä toimintaohjeita tapaturman sattuessa. Tapaturma voi sattua hyvästä ennakkoinnista huolimatta. Tapaturmatilanteessa ensiapua antaa ensisijaisesti EA-vastaava tai tapaturmahetkellä paikalla oleva henkilö. Tapaturman hoito ja sen eteneminen on aina arvioitava tilannekohtaisesti. Tärkeää on pysyä rauhallisena ja välttää uusien haavereiden syntyminen.

Tapaturma, joka vaatii ensiapua tulee kirjata tapaturmailmoituslomakkeelle (ks. kohta **7.1.11 Tapaturmailmoitus**). Tapaturmailmoitus on hyvä täyttää heti tapaturman tilanteen jälkeen, kun tapahtumat ovat tuoreessa muistissa. Tapaturmailmoitus on pätevä asiakirja kun mahdollisesti asioidaan tapaturmaan liittyen vakuutusyhtiön kanssa. (ks. kohta **6.5.2 Vahingosta ilmoittaminen**)

Läheltä piti tilanteet tulee keskustella ohjaajapalavereissa, ohjaajien kesken on hyvä pohtia vaatiiko läheltä piti tilanne jotain muutoksia tai toimenpiteitä, ettei tilanne satu uudelleen.

Tapaturmailmoitus löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.11 Tapaturmailmoitus**).

5.4.7 Tartuntataudit ja erityisjärjestelyt toiminnassa

Tartuntatauteihin varautuminen toiminnassa on tärkeää. Tartuntatautien oireet, tarttuvuus ja leviäminen on aina tilannesidonnaisia. Kuitenkin hygieni- ja turvallisuusohjeilla voidaan ennaltaehkäistä tai minimoida tautien leviäminen. Ohjaajien vastuulla on aina varmistaa, että toimintaan osallistuvat lapset ja nuoret noudattavat annettuja hygieni- ja turvallisuusohjeita. Tartuntatautien varalta voidaan sopia erityisjärjestelyistä, joita voivat olla esim. ryhmän rajattu koko, osallistujatietojen kerääminen, tilojen säännöllinen siivous, yhteiset säännöt hygieniassa (käsienspesu, aivastelu nenälinaan, käsisaippuan ja käsipaperin

riittävyys). Jos tartunta puhkeaa tapahtumassa, taudin leviämistä voidaan ehkäistä tapahtumassa esim. tehostetulla siivouksella, sairastuneen eristämällä ja vakior ryhmien suosimisella, välttämällä suurikokoisia ryhmiä. Mikäli osallistuva lapsi tai nuori sairastuu toiminnassa, on tapahtuman johtajan otettava ensitilassa yhteyttä lapsen huoltajaan. Tarkastathan aina tartuntatautikohtaiset tiedotteet ja suositukset ennen tapahtumaa alueelliselta viranomaiselta.

5.4.8 Nestetasapaino ja vesipisteet

Nestetapasapainosta huolehtiminen on ensiarvoisen tärkeää varsinkin kesällä. Lapset ja nuoret unohtavat helposti pitää huolta tästä itse, joten veden juonnista on hyvä muistuttaa säännöllisin väliajoin. Tapahtuman ennakkotietojen varusteluettelossa on suositeltavaa olla maininta omasta juomapullosta. Nestetasapainosta tulee myös huolehtia vesipisteiden avulla. Vesipisteellä tulee olla kanisteri täynnä vettä ja riittävästi mukeja (koska juomapullo on usein hukassa sillä hetkellä kun sitä tarvitaan). Vesipiste tulee sijoittaa keskeiselle paikalle, jotta tämä lisää lasten ja nuorten omatoimista nestetankkausta.

5.5 Sosiaaliset riskitekijät

Sosiaaliset riskit ja turvallisuuden tunne ovat aiheita, jotka saattavat usein jäädä sivummalle, vaikka niiden huomiointi on äärimmäisen tärkeää onnistuneen tapahtuman aikaansaamiseksi. Tapahtumissa on varmistettava, että osallistuminen on kaikille yhdenvertainen, turvallinen ja yhteisöllinen kokemus. Häirintään ja kiusaamiseen on puututtava välittömästi, ja on varmistettava ettei ketään syrjitä. **Pinskuissa on nollatoleranssi kiusaamiselle!**

5.5.1 Häirintä ja kiusaaminen

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Kiusaamisen ja häirinnän eri muodot vaihtelevat mitätöivistä eleistä ja ilmeistä sanalliseen ja fyysiseen uhkaan. Kiusaaminen ja häirintä ovat epäasiallisen kohtelun muotoja. Häirintä on sanoin, toimin ja asentein loukkaavaa käytöstä, joka aiheuttaa haittaa tai vaaraa häirinnän kohteena olevan henkilön terveydelle. Seksuaalinen häirintä on yksi häirinnän muoto.

Kiusaaminen voi olla epäsuoraa, kuten perättömien tietojen levittämistä, ilmein ja elein ilmaistua halveksuntaa. Kiusaaminen voi olla myös esimerkiksi sitä, että antaa tarkoituksellisesti ohjeistuksia joilla on epäasiallisia tai syrjiviä seurauksia.

Kiusaaminen voi olla myös suoraa, kuten huutaminen tai nimittely. Kiusaaminen ja häirintä ovat fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa. Epäasiallista kohtelua voivat harjoittaa ja epäasiallisen kohtelun kohteeksi voivat joutua sekä tapahtumiin osallistuvat lapset ja nuoret sekä toiminnassa mukana olevat aikuiset. Epäasiallisen käyttäytymisen kohteeksi voi valikoitua myös ihmisryhmä yksittäisen henkilön sijaan.

Epäasiallisen kohtelun muotoja ovat muun muassa:

- kohtuuttomat vaatimukset
- mielipiteiden ohittaminen ja huomioimattomuus
- toimintaan kutsumatta jättäminen
- tiedonvälityksen ulkopuolelle jättäminen
- mitätöinti
- painostaminen
- fyysinen ja sosiaalinen eristäminen yhteisöstä: ei puhuta, kuunnella, kohdellaan kuin ilmaa
- eriarvoinen kohtelu
- loukkaavien kommenttien esittäminen
- perättömien juttujen ja juorujen levittäminen
- mustamaalaaminen
- pilkkaaminen ja naurunalaiseksi saattaminen
- huutaminen, solvaaminen ja haukkuminen
- aiheeton arvostelu ja väärin syytösten esittäminen
- uhkaava käyttäytyminen
- aiheeton virheistä muistuttaminen

Kiusaamista ja häirintää eivät ole ihmisten väliset erimielisyydet ja näkemyserot sekä yhteisön ongelmien käsittely, vaikka se aiheuttaisikin ahdistusta ja epävarmuutta. Näkemyserot ja erimielisyydet tulee ratkaista aina rakentavassa yhteishengessä.

Pinskuissa on nollatoleranssi kaikelle häirinnälle ja kiusaamiselle. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus väkivallasta, häirinnästä ja hyväksikäytöstä vapaaseen elämään ja jokaisella pinskutoimijalla on velvollisuus puuttua ihmisoikeusloukkauksiin. Myös jokaisella aikuisella on oikeus turvalliseen yhteisöön. Yhdenvertaisuuslain mukaan häirintää voidaan pitää syrjinnän muotona ja siten lainvastaisena toimintana.

5.5.2 Syrjintä

Syrjintää on se, että ihmistä kohdellaan huonommin jonkin henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä

- iän
- alkuperän
- kansalaisuuden
- kielen
- uskonnon
- vakaumuksen
- mielipiteen
- poliittisen toiminnan
- ammattiyhdistystoiminnan
- perhesuhteiden
- terveydentilan
- vammaisuuden
- seksuaalisen suuntautumisen
- tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella

Syrjintä on kielletty laissa, joten se on aina otettava vakavasti. Mikäli tapahtumissa havaitaan syrjintätapauksia, on asia otettava puheeksi asianosaisten kanssa, ja tehtävä selväksi ettei syrjintää voida missään tapauksessa suvaita. Tilanteesta riippuen on myös syytä arvioida, onko joku ollut jo pidempään syrjinnän kohteena. Mikäli tällaisia tapauksia ilmenee, syrjinnän kohteena ollut saattaa tarvita keskusteluapua tilanteen purkamiseen. Pinskuliittolla on nimetyt häirintäyhdyshenkilöt, joiden yhteystiedot löytyvät kotisivuilta. **Kaikkein helpointa on puuttua mahdollisiin syrjintätilanteisiin välittömästi.**

Lisätietoa aiheestä löytyy täältä: <https://syrjinta.fi/etusivu>

5.5.3 Koskemattomuus ja turvataidot

Jokaisella on oikeus koskemattomuuteen ja koettuun turvaan. Turvataitokasvatus opettaa lapselle keinoja käsitellä vaikeita asioita ja tunteita. Lisäksi turvataidot vahvistavat aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta ja luottamusta, sillä turvataitojen opettelu rohkaisee lasta kääntymään turvallisen aikuisen puoleen vaikeassa tilanteessa. Turvataitokasvatuksella opetetaan lapselle omien ja toisten ihmisten rajojen merkitystä. Taidot antavat lapselle valmiuksia toimia itseään suojellen hämmentävissä ja vaikeissa tilanteissa.

Turvataitojen avulla:

- lapsi oppii puhumaan vaikeista asioista
- lapsi oppii puolustamaan omia rajoja
- lapsi oppii kunnioittamaan toisten rajoja
- lapsi oppii toimimaan esimerkiksi kiusaamisen, väkivallan ja hyväksikäytön tilanteissa
- lapsi oppii kertomaan aikuisille vaikeistakin asioista

Lue lisää turvataitokasvatuksesta lapsille:

<https://www.julkari.fi/handle/10024/126027>

Lue lisää turvataitokasvatuksesta nuorille:

<https://www.julkari.fi/handle/10024/90817>

5.5.4 Turvallisemman tilan säännöt

Yksi tapa puuttua sosiaalisiin ongelmiin ja edesauttaa kaikille turvallista toimintaympäristöä on laatia **turvallisemman tilan säännöt**. Pinskujen turvallisemman tilan säännöt on joukko yhdessä sovittuja toimintaperiaatteita, joita noudattamalla jokainen osallistuja kokee olonsa turvalliseksi. Syy siihen miksi puhutaan nimenomaan turvallisemman tilan säännöistä piilee siinä, ettei minkään tilan ehdotonta turvallisuutta voida koskaan taata. Yhteisellä sopimisella voidaan huolehtia siitä, että jokaisella osallistujalla olisi toiminnassa mahdollisimman hyvä olla.

Turvallisemman tilan säännöt löytyvät liitteistä (ks. kohta **1.1.4 Turvallisen tilan säännöt**).

5.5.5 Pinskujen yhdenvertaisuussuunnitelma

Pinskut toimivat kaikenlaista syrjintää, rasismia ja eriarvoisuutta vastaan. Pinskuilla on voimassa oleva yhdenvertaisuussuunnitelma, jossa annetaan toimintaohjeita kaikille yhdenvertaisen toiminnan järjestämiseksi. Yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on lisätä vapaaehtoisten ja palkattujen työntekijöiden tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Lisäksi se edistää lasten ja nuorten osallisuutta järjestön toiminnassa. Yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on ehkäistä syrjintää ja auttaa ongelmatilanteissa sekä tarjota työkaluja yhdenvertaiseen kohtaamiseen ja esteettömyyden huomioimiseen toimintaa järjestettäessä.

Yhdenvertaisuussuunnitelma löytyy jemmasta: <https://jemmapilvi.fi/s/yhdenvertaisuus>

6 Onnettomuuden sattuessa

Miten toimia, jos kuitenkin **sattuu onnettomuus**, vaikka kaikki toimenpiteet ennakoinnin hyväksi on tehty. Onnettomuus voi sattuä täysin järjestäjästä riippumattomista syistä tai tilanteiden ennalta arvaamattomuuden johdosta. Joskus onnettomuuteen vaikuttaa usean tekijän yhtäaikainen vaikutus, jolloin **lisävahinkojen ehkäisy** on keskeistä. Tähän kappaleeseen on koottu toimintaohjeita seuraavien onnettomuuksien sattuessa. Onnettomuuden sattuessa on tärkeä myös varautua tilanteen jälkipuintiin. (ks. kohta **6.4 Kriisitilanteiden käsittely**).

6.1 Erilaiset onnettomuudet

Onnettomuudet voidaan karkeasti jakaa kahteen eri luokkaan - kalustovahinkoihin ja henkilövahinkoihin.

Kalustovahingot tarkoittavat sellaisia onnettomuuksia, joissa vaurioituu tai tuhoutuu jotain kalustoa. Kalusto voi olla mitä tahansa yksittäisistä tarvikkeista kulkuneuvoihin ja rakennuksiin. Kalustovahingot saattavat vaikuttaa tapahtuman kulkuun, mutta ovat harvoin akuutisti vaarallisia.

Henkilövahingot tarkoittavat vastaavasti ihmisiin kohdistuneita ruumiinvammoja tai sairauksia. Henkilövahinkojen hoito ja ehkäiseminen on aina etusijalla.

Kumpikin vahinkotyyppi vaatii sattuessaan omanlaistaan reagoimista - näitä käsitellään seuraavalla aukeamalla.

6.1.1 Kalustovahingot

Kalustovahingot ovat siinä mielessä parempi vaihtoehto, että uutta tavaraa saa aina rahalla kaupasta. Rakennusten, kulkuneuvojen ja välineiden ollessa vahingon kohteena tulee tilannetta arvioida seuraavilla apukysymyksillä:

1. Aiheuttaako asian X tuhoutuminen **välitöntä vaaraa**? (Jos kyllä, varmista ensin ihmisten turvallisuus.)
2. **Onko** asia X **välttämätön** tapahtuman jatkamiseksi?
3. **Voidaanko** asia X **korjata tai vaihtaa** riittävän nopeasti, tai voidaanko se korvata jollain toisella?

Esimerkki 1: puu kaatuu leirin (ainoan) huoltoauton päälle

1. Auton bensatankin sisältö leviää ympäristöön. Höyryt ovat myrkyllisiä ja ne muodostavat räjähdysvaaran. Onnettomuuspaikka eristetään ja paikalle hälytetään palokunta estämään pahemmat ympäristövahingot ja varmistamaan etteivät polttoainejämät syty palamaan.
2. Leirillä on ruokatarvikkeita vielä päiväksi, siihen mennessä on keksittävä jokin tapa ruokahuollon järjestämiseksi.
3. Yritetään saada joku paikalle korvaavan auton kanssa tai vähintään järjestämään ruokien saanti loppuleiriksi.

Esimerkki 2: leirikeskus syttyy palamaan keskellä yötä

1. Kaikki sisällä olijat on evakuoitava välittömästi. Ihmiset ovat yövaatteisillaan - tarkeneeko ulkona? Mahdollisuus palon leviämisestä ympäristöön aiheuttaa oman vaaransa. Osallistujien kaikki tavarat ovat jääneet palavaan rakennukseen.
2. Leirikeskus on ainoa lämmin rakennus ja osallistujien tavarat luultavasti tuhoutuvat tulipalossa.
3. Leirikeskusta ei voida korvata - tapahtuma on keskeytettävä.

Huomi! Pinskiujen vakuutus ei korvaa kalustovahinkoja.

6.1.2 Henkilövahingot

Toisin kuin kalusto, **ihmishenki ei ole korvattavissa**. Tästä syystä henkilövahinkoihin pitää reagoida oikein ja viivytyksettä.

Mikäli henkilövahinko on **vähäinen eikä vaadi sairaalahoitoa**, se voidaan hoitaa kokonaisuudessaan omin päin. Näitä ovat mm. haavat, nyrjähdykset, tikut sormissa ja muut vastaavat pienvahingot.

Mikäli vahinko **vaatii sairaalahoitoa**, mutta **ei** muodosta **välitöntä hengenvaaraa**, voidaan tilanteeseen edelleen suhtautua rauhallisesti. Näitä ovat mm. murtumat, aivotärähdykset, hoidetut isot verenvuodot, sairaskohtaukset ja myrkytykset. Tällaisissa tilanteissa tulee arvioida:

- ❖ Voidaanko potilas viedä itse sairaalaan tai terveyskeskukseen
- ❖ Pitääkö odottaa ambulanssia?
- ❖ Jos potilas viedään itse, pitääkö matkaan varautua jotenkin?

Ensimmäisen kohdan tarkoituksena on pohtia sitä, missä onnettomuus on tapahtunut, ja onko sen myötä nopeampaa ja tarpeellisempaa viedä potilas omin päin hoitoon vai odottaa ensihoidon saapumista paikalle. Pääsääntöisesti asutuskeskuksissa kannattaa luottaa siihen, että ensihoidon vasteaika on niin lyhyt ettei potilasta kannata alkaa kuljettamaan itse.

Syrjäisessä paikassa järjestetyn leirin kohdalla tilanne on toinen - potilaan itse vieminen on paljon nopeampaa ja varmempaa, sillä leirin järjestäjät tuntevat paikalliset pikkutiet todennäköisesti paremmin kuin ambulanssin kuski.

Toisessa kohdassa pitää miettiä sitä, täytyykö kuljetettavaa potilasta valmistella jotenkin kuljetusta varten. Luunmurtumat pitää lastoittaa ennen potilaan siirtoa. Onko myrkytyspotilas vaarassa oksentaa?

6.1.3 Hätäensiapu

Hätäensiapu tarkoittaa **välittömässä kuolemanvaarassa** olevalle potilaalle annettavaa ensiapua.

Eloton potilas

Mikäli potilas on **eloton** eli **sydän ja hengitys on pysähtynyt**, on välittömästi hälytettävä apua ja aloitettava elvyttäminen.

1. **Hälytä** apua
2. **Avaa** hengitystiet
3. **Painele** rintalastaa 30 kertaa
4. **Puhalla** ilmaa keuhkoihin 2 kertaa
5. **Toista** kunnes hengitys palautuu tai ensihoito saapuu paikalle

Huom! Elvytystä on jatkettava kunnes ensihoito saapuu paikalle TAI hengitys palautuu normaaliksi - riippumatta siitä kuinka kauan avun saapumisessa kestää.

Huom! Jos kyseessä on eloton potilas, yritä elvyttää riippumatta siitä luuletko osaavasi vai et. Jos yrität, on edes jonkinlainen mahdollisuus siihen, että potilas selviää - jos et, potilas on suuremmassa vaarassa kuolla.

Runsas verenvuoto

Runsas verenvuoto tarkoittaa suurta haavaa ja/tai valtimoverenvuotoa. Jos haavasta pulppuaa verta (sydämenlyöntien tapaan), kyseessä on valtimohaava.

1. **Paina** vuotokohtaa
2. **Sido** haava käyttäen jotakin (esim. toista sidettä) haavakohdan päällä
3. Tarvittaessa **jatka painamista** siteen päältä

Kaikki suurhaavatapaukset on vietävä jatkohoitoon.

Huom! Haavassa olevaa vierasesinettä, esim. naulaa tai puukkoa, ei poisteta ensiavun yhteydessä, ellei se vaikeuta hengitystä.

Kylkiasento

Mikäli potilas on **tajuton** eli ei reagoi herättelyyn, mutta hengittää ja sydän lyö, on parasta asetella hänet **kylkiasentoon**. Kylkiasento pitää huolen siitä, että hengitystiet pysyvät avoinna ja potilas suhteellisen paikallaan. Mikäli odotetaan ensiavun saapumista paikalle, kylkiasento on tilanteesta riippumatta yleensä turvallisin asento.

6.2 Akuutit kriisit

Akuutit kriisit ovat tilanteita, joissa vaaditaan nopeita toimenpiteitä henkilö- tai kalustovahinkojen välttämiseksi. Toimintaohjeet vaihtelevat eri kriiseissä mutta lähes kaikkeen voidaan soveltaa näitä kolmea yleistä sääntöä:

1. Auta vaarassa olevia
2. Estä lisävahingot
3. Pyri edesauttamaan tilanteen normalisoitumista

Huomi! Älä koskaan vaaranna omaa henkeäsi auttaessasi muita - kukaan ei kaipaa kuollutta sankaria.

6.2.1 Tulipalo

Poistu mahdollisimman nopeasti palavasta rakennuksesta. Tarvittaessa liiku lattian rajassa kontaten tai ryömien - lattiarajassa on savua ja lämpöä vähiten. Savun hengittäminen on hengenvaarallista. Soita apua vasta turvallisessa paikassa.

Toiminta tulipalossa:

1. Poistu palavasta rakennuksesta.
2. Pelasta välittömässä vaarassa olevat sekä jaa tehtävät, jos auttajia on enemmän.
3. Poistuessa on suljettava ovat ja ikkunat palon leviämisen estämiseksi.
4. Varoita muita kiinteistöissä olevia tulipalosta ja ohjaa heitä poistumaan.
5. Tee hätäilmoitus numeroon 112, noudata hätäkeskuksen antamia ohjeita.
6. Sammuta palo, jos se on mahdollista.
7. Opasta palokunta kohteeseen.
8. Pyritään kokoontumaan ohjaajan johdolla sovitulle kokoontumispaikalle.
9. Tapahtuman johtajalla tulee olla koko ryhmää koskeva nimilista, josta hän tarkastaa paikalla olevat. Tapahtuman johtaja luovuttaa listan viranomaisille (ks. kohta **5.11. Leirikeskukset ja majoitus**).
10. Kokoontumisen jälkeen poistutaan tarvittaessa kauemmaksi tulipalosta vastatuuleen, jolloin palo ei etene ryhmää kohti.

6.2.2 Myrsky

Myrskyt ovat vaarallisia riippumatta siitä onko liikkeellä vesillä vai mantereella. Ilmastomuutos on 2000-luvulla tehnyt myrskyistä entistä yleisempiä, joten niihin varautuminen on siksi tärkeää. Myrskyjen aiheuttamia vaaroja ovat mm. **kaatuvat puut, rakennusvauriot** ja **sähkökatkot**.

Jos joudut myrskyyn, toimi seuraavasti:

1. **Pyri** välittömästi pois avovesiltä joko rantaan tai muuhun suojaisampaan paikkaan
2. **Siirry** sisätiloihin jos mahdollista

Myrskyjen aiheuttamat sähkökatkot eivät Suomessa kestä yleensä kovin pitkään, mutta siihen ei kannata luottaa. Myös matkapuhelinverkko voi olla poissa käytöstä, jolloin avun hälyttäminen ei ole niinkään yksinkertaista.

Eristyksiin joutuminen

Siinä missä myrsky itsessään ei välttämättä aiheuta suunnattoman suurta vaaraa, **eristyksiin joutuminen** on tilanne, johon pitää varautua jos tapahtuma järjestetään kaukana asutuksesta.

Eristyksiin joutumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa liikenne- ja tietoliikenneyhteydet ulkomaailmaan katkeavat. Näin voi käydä esimerkiksi jos myrsky vaurioittaa matkapuhelinverkkoa ja katkaisee tiet. Tällöin tapahtuma on oman onnensa nojassa sekä **tiedon, tarvikkeiden** että **avunsaannin suhteen**.

Vesillä liikkussa haaksirikko on hyvä esimerkki tilanteesta, jossa joudutaan eristyksiin.

Eristyksiin jouduttaessa on arvioitava kahta asiaa:

1. Kuinka pitkään tilanteessa on mahdollista selviytyä?
2. Kuinka pitkään avun saaminen tai tilanteen normalisoituminen kestää?

Matkapuhelin- ja sähköverkkojen vauriot korjataan Suomessa suhteellisen nopeasti.

Tieaurioiden korjaaminen on paljon hitaampaa jo pelkästään siksi, että ne pitää ensin paikallistaa. Varsinkin syrjäiset soratiet voivat hyvinkin olla tieosuuskuntien omistamia, mikä tarkoittaa sitä että niiden korjaaminen on täysin omistajistaan kiinni. Pelkästään runsas sade voi kovertaa hiekkatien ajokelvottomaksi, joten tieyhteyksien mahdollinen haavoittuvuus on otettava huomioon.

6.2.3 Myrkytys

Myrkytystilan oireet voivat olla lieviä tai voimakkaita. Myrkytystilan vakavuutta on arvioitava tilannekohtaisesti, tähän muun muassa vaikuttaa myrkytyksen aiheuttaja, aineen määrä, henkilön fyysiset tekijät ja tapa jolla myrky on päätenyt elimistöön. Myrkytys voi olla myös hengenvaarallinen.

Ruokamyrkytysten yleisin tartuntalähde on saastunut juomavesi, huonosti kypsennetty ruoka tai useita tunteja lämpimässä säilytetty salaatti tai maitopohjainen ruoka-aine. Oireita ovat muun muassa ripuli ja vatsan kouristelu, joskus oireisiin voi kuulua myös oksentelua tai korkeaa kuumetta. Muita yleisiä myrkytyksen aiheuttajia suun kautta nieltynä ovat pesuaineet ja lääkkeet. Voit varmistua epäillessäsi em. myrkytystilaa esimerkiksi haistamalla henkilön hengitystä, tarkasta myös tuotepakkauksista puuttuuko ainetta ja kuinka paljon.

Eläinten pistot ja puremat voivat myös aiheuttaa myrkytystilan tai voimakkaan allergisen reaktion. Kyn purema vaatii aina terveydenhuoltoa ja lääkärin arvion.

Kasvit ja sienet voivat olla myrkyllisiä. Aina kun kerätään metsästä syötävää, tulee olla täysin varma siitä, että kerätyt kasvit ovat syömäkelpoisia. Sienten kohdalla myös vääränlainen valmistustapa voi aiheuttaa myrkytystilan.

Myrkytystä epäillessä, kun oireet on voimakkaita tai myrkytyksen aiheuttaja on tiettävästi vaarallinen, tulee aina soittaa välittömästi hätänumeroon 112. Älä okseta henkilöä, jos et saa tähän erikseen ohjeita hätäkeskuksesta. Seuraa tilannetta ammattiavun saapumiseen asti, soita myös uudelleen hätäkeskukseen, jos henkilön tila muuttuu. Myrkytystila ei aina ole kuitenkaan hengenvaarallinen. Mikäli myrkytyksen aiheuttaja on tiedossa ja on selvää, ettei se aiheuta hengenvaraa, voit soittaa myrkytystietokeskukseen. **Myrkytystietokeskus** neuvoo myrkytyksen hoitoon liittyvissä kysymyksissä. Tässäkin tapauksessa, jos henkilön tila muuttuu soita välittömästi hätäkeskukseen.

Hätäkeskukseen tai myrkytystietokeskukseen soittaminen:

1. Onko tiedossa mikä aine on aiheuttanut myrkytyksen?
2. Miten aine on kehoon joutunut: nieltynä, hengitettynä, iholta imeytyneenä tai pistettynä?
3. Kuinka suuresta määrästä on kysymys?
4. Milloin myrkytys on tapahtunut?

6.3 Avun hälyttäminen

Avun hälyttäminen tosi tilanteessa voi yllättää, jopa yleisen hätänumeron 112 muistaminen paniikissa voi unohtua. Joten ensimmäisenä onnettomuustilanteessa **rauhoituu ja soita apua**. Mikäli et voi soittaa apua niin **huuda apua** ja heiluta käsiä, voit myös puhalttaa pilliin jos sinulla on sellainen. Vesillä tai rannalla apua voidaan hälyttää myös hätärakettien avulla, joskaan ne eivät kuulu pienveneiden normaaliin varusteluun.

6.3.1 Yleiset hätä- ja neuvontanumerot

Hätänumero 112 on voimassa koko maassa. Hätänumero on maksuton ja valitaan matkapuhelimesta ilman suuntanumeroa. Soittaminen hätänumeroon onnistuu myös ilman PIN- koodia.

Myrkytystietokeskus 0800 147 111 vastaa puhelimitse ympäri vuorokauden äkillisten myrkytysten ehkäisyyn ja hoitoon liittyviin kysymyksiin.

Meripelastus (02) 941000. Apua hätä- ja vaaratilanteisiin merellä 24 h.

6.3.2 Hätäpuhelun soittaminen numeroon 112

1. Soita hätäpuhelu itse, jos mahdollista
2. Laita puhelimen kaiutin päälle, jos se on mahdollista
3. Kerro mitä on tapahtunut
4. Kerro tarkka sijaintisi (osoite tai koordinaatit)
5. Vastaa kysymyksiin
6. Toimi annettujen ohjeiden mukaan
7. Lopeta puhelu vasta kun olet saanut luvan

6.3.3 112 Suomi -sovellus

112 Suomi -mobiilisovellus ladataan omaan puhelimeen. 112 Suomi -sovelluksen keskeisin hyöty on, että avunsaanti hätätilanteessa nopeutuu. Soittajan tarkka sijaintitieto välittyy hätäkeskukseen automaattisesti, mikä nopeuttaa hätäpuhelujen käsittelyä. 112 Suomi -sovelluksen lisäpalveluihin kuuluvat päivystysnumerot kiireettömään avuntarpeeseen sekä vaaratiedotteiden välittäminen.

112 Suomi -sovellus on ladattavissa sovelluskaupoista ilmaiseksi Android- ja iPhone-puhelimiin. Sovelluksen voi ladata sovelluskaupoista ilmaiseksi myös Windows- ja Jolla-puhelimiin, mutta niissä sovellusta ei enää päivitetä.

On suositeltavaa, että jokaisella ohjaajalla on ladattu sovellus tapahtuman ajaksi puhelimeen.

6.4 Kriisitilanteiden käsittely

Onnettomuustilanne on aina jonkinasteinen kriisi, jonka välilliset ja välittömät vaikutukset on arvioitava. On tärkeää tiedostaa, että onnettomuus ja kriisitilanne ei pääty siinä vaiheessa, kun tilanne on ohi tai hallinnassa.

6.4.1 Traumaattisen kriisin vaiheet

Kriisitilanteessa jokainen reagoi yksilöllisesti, mutta on kuitenkin hyvä tiedostaa muutamia yleisiä **kriisin vaiheita**. Vaiheiden tiedostaminen on keskeistä kun edetään tapahtuman jälkitoimien osalta. Silloin kun on kyse lapsista ja nuorista, kriisin käsittelyä ja käsittelytaitoja on ajateltava erityisesti kasvun ja kehityksen näkökulmasta.

Shokkivaihe alkaa heti kriisin laukaisseeseen tilanteen jälkeen. Shokkivaiheen aikana ihminen ei kykene vielä käsittämään kriisin aiheuttanutta tapahtumaa ja saattaa jopa kieltää sen. Osa shokkivaihetta elävistä lamaantuu täydellisesti, osa taas käyttäytyy mekaanisesti ja sulkee tunteet pois. Shokkivaiheen reaktiot voivat tuntua pelottavilta ja omituisilta. Niillä on kuitenkin tärkeä psyykkettä ja elämää suojaava merkitys: liian suurta järkytystä ei voi hahmottaa lyhyessä ajassa ja shokkivaihe antaa aikaa kohdata tapahtunut. Shokkivaiheessa oleva tarvitsee yleensä konkreettista turvaa ja kokemuksen siitä, että läsnä olevat ihmiset hallitsevat tilanteen. Shokkivaiheessa olevan henkilön kanssa on hyvä keskustella tapahtuneesta rauhallisesti. Kannattaa ottaa huomioon, että kerrotut asiat eivät jää useinkaan shokissa olevan mieleen ja että puheen pitää olla rauhallista, selkeää ja yksinkertaista, sillä shokissa olevan kyky vastaanottaa tietoa on heikko.

Shokkivaiheen jälkeen seuraa **reaktiovaihe**, jonka aikana ihminen alkaa vähän kerrallaan kohdata järkyttävän tapahtuman ja yrittää muodostaa käsitystä tapahtuneesta ja sen merkityksestä. Reaktiovaiheessa oleva tarvitsee kuuntelijaa sekä konkreettisia ohjeita ja tukea arjesta selviämiseen. Tässä kriisin vaiheessa tapahtuman käsittely on alkamassa ja ihminen tasapainoilee sietämättömältä kokemukselta suojautumisen ja sen käsittelemisen aloittamisen välillä.

Kriisin käsittelyvaiheessa kriisin aiheuttanut tapahtuma aletaan ymmärtää. Tapahtumaa ei enää kielletä, vaan sen käsitetään olevan muutoksineen ja menetyksineen totta. Ihminen alkaa olla valmis kohtaamaan tapahtuman kaikki ulottuvuudet ja oman muuttuneen tilanteensa. **Kriisin uudelleen suuntautumisen vaiheessa** tapahtunut alkaa hiljalleen muuttua osaksi elämää ja kokemusta omasta itsestä. Tapahtuneen kanssa pystyy elämään, eikä se ole mielessä jatkuvasti.

6.4.2 Rikostutkinta

Onnettomuuteen johtaneita syitä voidaan selvittää viranomaisten toimesta. Kun onnettomuuteen tai tapahtumaan liittyy rikos tai epäily rikoksesta, sen tutkinnasta ja tulkinnasta vastaa poliisiviranomainen. Yhteistyö poliisiviranomaisen kanssa on keskeistä, tapauksen johdosta voidaan esimerkiksi tutkia rikospaikka ja kuulla asianosaisia. Kun tapaukseen liittyy rikostutkinta, median ja ulkopuolisten tahojen tiedotuksesta vastaa vain poliisiviranomainen. Onnettomuus tai tapahtuma, johon liittyy rikos tai epäily rikoksesta vaatii aina jälkitoimien järjestämistä. (ks. kohta **6.4.4 Jälkitoimet ja kriisiapu**).

6.4.3 Kriisitiedottaminen

Tapahtuman johtaja tai hänen nimeämänsä henkilö vastaa aina kriisitiedottamisen aloittamisesta, ensitilassa tiedotetaan asianomaisia, lähiomaisia ja huoltajia. Tapahtuman johtajan on otettava yhteyttä onnettomuuden johdosta välittömästi osasto- piiri- tai liiton työntekijään kun tämä on mahdollista. Vain työntekijät vastaavat mahdollisesta tiedotuksesta medialle. Mikäli sinulla ei ole valtuuksia antaa lausuntoja medialle tai muulle ulkopuoliselle taholle, vastaa kysymyksiin, että et ole oikea henkilö vastaamaan tiedusteluihin.

Kriisitiedottamisen viisi sääntöä:

1. **tiedota asianosaisia:** muista toimia omien valtuuksien rajoissa ja varmista, että kaikki asianosaiset saavat riittävän tiedon tapahtuneesta.
2. **puhu totta:** on tärkeää pyrkiä kertomaan tapahtunut mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja kohtaamaan vaikea tilanne todenmukaisesti.
3. **muista tietosuoja:** älä luovuta kenenkään henkilötietoja tai terveydentilaan liittyviä tietoja ulkopuolisille.
4. **poliisitutkinta:** kun tapahtumaan liittyy rikos tai epäily rikoksesta, median ja ulkopuolisten tiedotuksesta vastaa vain viranomaiset. Älä esitä omia tulkintoja tapahtumasta tai siihen johtaneista seikoista julkisesti.
5. **media:** vain palkattu henkilöstö antaa lausuntoja ja tiedotteita kriisitilanteeseen liittyen medialle tai muulle ulkopuolisille tahoille.

6.4.4 Jälkitoimet ja kriisiapu

Onnettomuus ja kriisitilanne vaatii aina jälkitoimien arviointia. **Jälkitoimia** on myös aina järjestettävä tarvittavassa laajuudessa. Ammattiavun ja ulkopuolisen kriisiavun tarve on arvioitava aina, kun on kyse vakavasta onnettomuudesta, tapaturmasta tai rikostutkintaan johtaneesta tapahtumasta. On arvioitava, mitä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia

onnettomuudella on ympäristöön, osallistujiin ja toimijoihin. Arviointivaiheessa voidaan todeta, onko tapahtuneella olennaisia seurauksia, joita voidaan ehkäistä tai lieventää jollain toimenpiteillä.

Kriisiapu tulee järjestää tarvittavassa laajuudessa, tätä ei tule aliarvioida. Ulkopuolisen tahon järjestämä kriisiapu voi olla keskeistä kokemuksen käsittelyssä ryhmän sisällä. Kriisin käsittelyssä on myös huomioitava henkilöt, joita tapahtuman seuraukset eivät välttämättä suoranaisesti koske, sillä silminnäkijät ja muut läsnäolijat kokevat usein tapahtuman henkilökohtaisesti.

Jälkitoimien arviointi aloitetaan välittömästi, kun se on mahdollista. Jälkitoimien arviointia varten varataan läsnäolijoille paperia ja kyniä tapahtuman heränneiden tuntemuksien ylös kirjoittamista varten. Jälkipuintia voidaan järjestää esimerkiksi ryhmässä, joka toimii parhaiten muutaman vuorokauden kuluessa tapahtuneesta. Jälkitoimia järjestettäessä on huomioitava, että toimintaa koordinoivalla ja vetävällä henkilöllä on riittävä ammattitaito ja koulutus kriisin käsittelyssä. Tilannearvion mukaan tapahtuneesta voidaan mahdollisuuksien mukaan myös keskustella ryhmässä ilman ulkopuolista apua.

6.4.5 Onnettomuusilmoitus

Jokainen onnettomuus tai kriisitoimia vaatinut tilanne tulee kirjata tapaturmailmoituslomakkeelle (ks. kohta **7.1.11 Tapaturmailmoitus**). Tapaturmailmoitus on hyvä täyttää heti tilanteen jälkeen jolloin tapahtumat ovat vielä tuoreessa muistissa.

Myös ns. **läheltä piti -tilanteet** kannattaa kirjata ylös.

Lomakkeelle kirjataan mitä on sattunut, ketä onnettomuus koskee, ketkä ovat todistajia ja kuinka tilanteessa on toimittu. Lomakkeessa esitetään selkeät jatkotoimintaohjeet; kenelle tapahtuneesta ilmoitetaan ja millä aikataululla. Mihin tapahtuma kirjataan, minne arkistoidaan ja keille saatetaan tiedoksi. Tapahtuman johtaja välittää tietoa tapahtuneesta mahdollisimman nopeasti osasto- piiri- tai liiton työntekijälle, jos kyse on vakavasta onnettomuudesta, rikoksesta, vakavaan vammaan tai kuolemaan johtaneesta onnettomuudesta.

Tapaturmailmoitus on pätevä asiakirja, kun asioidaan tapahtuneeseen liittyen vakuutusyhtiön tai viranomaisten kanssa. (ks. kohta **6.5.2 Vahingosta ilmoittaminen**)

Läheltä piti tilanteet tulee keskustella ohjaajapalavereissa. Ohjaajien kesken on hyvä pohtia vaatiiko läheltä piti tilanne jotain muutoksia tai toimenpiteitä, ettei tilanne satu uudelleen.

Tapaturmailmoitus löytyy liitteistä (ks. kohta **7.1.11 Tapaturmailmoitus**).

6.5 Vakuutusturva

Pinskuliiton työntekijät ja toiminnassa olevat osallistajat on vakuutettu vakuutusyhtiö Turvassa. Turvan asiakasnumeromme on **0003985044** ja vakuutus sopimuksen numero on 553-0458171-F. Tarkat vakuutusasiakirjat löytyvät keskustoimistolta ja Jemmasta.

Kun tilanne on päällä, toimintaohjeita saa nopeasti Turvan SOS-puhelimesta +358 1019 5111.

6.5.1 Mitä järjestövakuutus korvaa?

Vakuutus on luonteeltaan tapaturma- ja matkustajavakuutus, joka korvaa **henkilövahingot** ja niihin liittyvät sivukulut. Tarkoittaen mm.

- terveyskeskus- ja sairaalahoidon onnettomuustapauksissa
- matkakulut terveyskeskus- ja sairaalahoitoon

Vakuutus **ei korvaa**:

- Alkoholin tai päihteiden vaikutuksen alaisena tapahtuneita tapaturmia.
- Vahinkoa, joka on aiheutunut tupakkatuotteista.
- Riskialttiita harrastuksia kuten vuorikiipeilyä, benji-hyppyä tai veneilyä meren yli.
- Matkatavaroita, joille jokaisen osallistujan on syytä ottaa erillinen matkatavaravakuutus.

6.5.2 Vahingosta ilmoittaminen

Mikäli vahingosta on kirjattu **tapaturmailmoitus**, se **kelpaa sellaisenaan vahinkoilmoitukseksi** vakuutusyhtiölle. Vakuutusyhtiö saattaa tilanteesta riippuen haluta myös tapahtuman turvallisuussuunnitelman, joten se kannattaa suoraan liittää vahinkoilmoituksen oheen. Vahingosta ilmoittamiseen kelpaa myös vapaamuotoinen lomake.

Vahinkoilmoitus on tehtävä kuuden (6) kuukauden kuluttua vahingon sattumisesta vakuutusyhtiö Turvaan. Koska vahingon ja vahinkoilmoituksen tekemisen välissä usein voi kulua aikaa, on tärkeää, että vahinko on kirjattu tapaturmailmoitukseen tapahtumahetkellä.

Käytännössä usein vahinkoilmoituksen vakuutusyhtiölle laatii liiton, piirin tai osaston työntekijä, joka on myös käytännön asioissa yhteydessä vakuutusyhtiöön. Työntekijä ei välttämättä ole ollut läsnä vahinkohetkellä, joten on kaikkien oikeusturvan kannalta tärkeää, että onnettomuus on kirjattu muistiin. Tästä syystä välittömästi vahingon jälkeen (heti kun se on mahdollista) tapahtuman johtaja tai muu nimetty vastuuhenkilö kirjaa **vahingon kulun** tapaturmailmoitukseen (ks. kohta **7.1.11 Tapaturmailmoitus**).

Ilmoita vahingosta: www.turva.fi

7 Liitteet ja linkit

7.1 Liitteet

Liitteet löytyvät Jemmasta - www.jemmapilvi.fi/s/turvaohje

- **Muistilistat ja ohjeet**
  - Liite 1 (7.1.1): Tapahtuman järjestäjän muistilista
  - Liite 2 (7.1.2): Ennakkotietomalli
  - Liite 3 (7.1.4): Apua sääntöjen laatimiseen
  - Liite 4 (7.1.4): Turvallisen tilan säännöt
- **Lupalomakkeet**
  - Liite 5 (7.1.5): Terveystietolomake
  - Liite 6 (7.1.6): Kuvaus- ja julkaisulupa
- **Suunnitelmat**
  - Liite 7 (7.1.7): Turvallisuuksuunnitelma
  - Liite 8 (7.1.8): Pelastussuunnitelma
- **Ensiapu**
  - Liite 9 (7.1.9): EA-laukun tarkistuslista
  - Liite 10 (7.1.10): EA-laukun käyttöraportti
  - Liite 11 (7.1.11): Tapaturmailmoitus
- **Vakuutukset ja selvitykset**
  - Liite 12 (7.1.12): Vakuutus nuhteettomuudesta
  - Liite 13 (7.1.13): Suostumus rikostaustan selvittämiseen

7.1.1 Linkit

- Ilmoitus yleisötilaisuudesta: https://www.poliisi.fi/luvat/ilmoitus_yleisotilaisuudesta
- Pelastuslaitoksen ohjeet pelastussuunnitelman laatimiseen:
<http://www.spek.fi/Suomeksi/Varautuminen-ja-vss/Pelastussuunnitelma/Malli-ja-lomakkeet>
- Oikeusrekisterikeskuksen ohjeet rikosrekisteriotteen tilaamiseen:
<https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/palvelut/rikosrekisteriote/rikostaustaotelastenkansatoimimiseen.html> (Suosittelemme otteiden tilaamiseen oikeushallinnon asiantipalvelua. Yhdistysrekisteriin merkitty järjestön edustaja voi kirjautua asiointiin suomi.fi-valtuutuksella.)
- Vakuutukset ja vakuutuskorvaukset: www.turva.fi

8 Lähteet

Eräluvat. Viitattu 5.12.2019. <https://www.eraluvat.fi/kalastus/kalastusmaksut-ja-luvat.html>

Eurooppalaiset säävaroitukset. Viitattu 30.8.2020. <http://meteoalarm.eu/>

Hätäkeskuslaitos. Viitattu 18.12.2019.

https://www.112.fi/hatanumero_112/soittajan_paikantaminen/112suomi

Kuudesluokkalaisten uimataito Suomessa. Viitattu 18.12.2019.

https://www.likes.fi/filebank/2575-likes_uimataitoesite_210x210_web_01.pdf

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 148/2014. Viitattu

16.12.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140148>

Maa- ja metsätalousministeriö. Viitattu 7.1.2021. [https://aitojamakuja.fi/wp-](https://aitojamakuja.fi/wp-content/uploads/2020/03/esite_Aitoja_makuja_vahariskiset.pdf)

[content/uploads/2020/03/esite_Aitoja_makuja_vahariskiset.pdf](https://aitojamakuja.fi/wp-content/uploads/2020/03/esite_Aitoja_makuja_vahariskiset.pdf)

Metsähallitus. Viitattu 1.12.2019. <https://www.luontoon.fi/jokamiehen oikeudet>

Oikeusrekisterikeskus. Viitattu 28.1.2020.

https://www.oikeusrekisterikeskus.fi/fi/index/loader.html.stx?path=/channels/public/www/ork/fi/structured_nav/asiakaspalvelu/rikosrekisteri/rikostaustaote

Pelastuslaki 29.4.2011/379. Finlex. Viitattu 19.12.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379#L3P16>

Pelastustoimi. Viitattu 10.12.2019. [http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-](http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-syttyminen/noudata-saannoksia/avotulen-teon-rajoitukset)

[syttyminen/noudata-saannoksia/avotulen-teon-rajoitukset](http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-syttyminen/noudata-saannoksia/avotulen-teon-rajoitukset)

Pelastustoimi. Viitattu 10.12.2019. [http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/esta-palon-](http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/esta-palon-leviaminen/sammuttaminen/sammuttimet)

[leviaminen/sammuttaminen/sammuttimet](http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/esta-palon-leviaminen/sammuttaminen/sammuttimet)

Pelastustoimi. Viitattu 24.1.2020. [https://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/toimi-oikein-](https://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/toimi-oikein-hatatilanteessa/toiminta-tulipalossa)

[hatatilanteessa/toiminta-tulipalossa](https://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/toimi-oikein-hatatilanteessa/toiminta-tulipalossa)

Poliisi. Viitattu 19.12.2019. https://www.poliisi.fi/luvat/ilmoitus_yleisotilaisuudesta

Ruokavirasto. Viitattu 19.12.2019. <https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/hygieniapassi/>

Ruokavirasto. Viitattu 18.12.2019. [https://www.ruokavirasto.fi/teemat/terveytta-edistava-](https://www.ruokavirasto.fi/teemat/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemus--ja-ruokasuositukset/erityisruokavaliot/)

[ruokavalio/ravitsemus--ja-ruokasuositukset/erityisruokavaliot/](https://www.ruokavirasto.fi/teemat/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemus--ja-ruokasuositukset/erityisruokavaliot/)

Ruokavirasto. Viitattu 19.12.2019. [https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-](https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/elintarvikkeiden-turvallisen-kayton-ohjeet/ruokamyrkytykset/ruokamyrkytyksia-aiheuttavia-bakteereja/salmonella/)

[elintarvikkeista/elintarvikkeiden-turvallisen-kayton-ohjeet/ruokamyrkytykset/ruokamyrkytyksia-aiheuttavia-bakteereja/salmonella/](https://www.ruokavirasto.fi/henkiloasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/elintarvikkeiden-turvallisen-kayton-ohjeet/ruokamyrkytykset/ruokamyrkytyksia-aiheuttavia-bakteereja/salmonella/)

Suomen Mielenterveys ry. Viitattu 17.1.2020. [https://mieli.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-](https://mieli.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/kriisit/shokista-uuteen-alkuun)

[el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/kriisit/shokista-uuteen-alkuun](https://mieli.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/kriisit/shokista-uuteen-alkuun)

Suomen Punainen Risti. Viitattu 10.12.2019. <https://www.punainenristi.fi/opi-ensiapua/kurssisisallot>

Suomi.fi. Viitattu 19.12.2019. <https://www.suomi.fi/palvelut/lomake/ilmoitus-tilapaisesta-melua-tai-tarinaa-aiheuttavasta-toiminnasta-suomen-ymparistokeskus-syke/58baf094-7948-48de-81b0-a3c4625e4ce6>

Teosto. Viitattu 19.12.2019. <https://www.teosto.fi/>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 7.1.2021. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/turvataitokasvatus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 8.1.2021. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta/turvataitokasvatus

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 7.1.2021.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90817/Opas_21%20_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 7.1.2021.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126027/Tunne-%20ja%20turvataitoja%20lapsille_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyskirjasto. Viitattu 24.1.2020.

https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00608

Terveyskirjasto. Viitattu 24.1.2020.

https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=spr00013

Vakuutusyhtiö Turva. Viitattu 18.12.2019. <https://www.turva.fi/yritysasiakkaat>

9 TL;DR eli kahden sivun tiivistelmä

- **Ohjeiden noudattaminen on pakollista**
- Tapahtumien riskit on kartoitettava ja analysoitava laatujärjestelmän riskianalyysiä käyttäen
- Kaikki yli 20 osallistujaa vetävät tapahtumat tarvitsevat turvallisuussuunnitelman Jokaisessa tapahtumassa on oltava SPR:n EA1-kurssin käynyt ensiapuvastaava, jonka EA-kortti on voimassa
- Päihteet eivät kuulu Pinskutoimintaan millään tavalla
- Tapahtuman johtaja on vastuussa turvallisuudesta, mutta voi delegoida työtaakkaansa myös muille
- Tapahtuman johtajan on oltava vähintään 18-vuotias ja suorittanut Pinskuohjaajan kurssin ohjaamisharjoituksineen
- Tapahtuman johtajan on tunnettava nämä turvallisuusohjeet
- Ohjaajatehtävissä toimivien yli 15-vuotiaiden on allekirjoitettava nuhteettomuusvakuutus
- Yksin alaikäisten kanssa toimivien ohjaajien on esitettävä rikostaustaote. Otetta ei saa arkistoida.
- Yleisötapahtumille on haettava tarpeelliset luvat ja tehtävä ilmoitus viranomaisille
- Väkivalta- tai seksuaalirikoksista tuomitut henkilöt eivät voi toimia Pinskuissa
- Osallistujien henkilötietoja saa käsitellä digitaalisesti vain Pinskuliiton ylläpitämillä työkaluilla (Pakki, Jemma, Notski & Mukila)
- Tapahtuman kulusta on ilmoitettava osallistujille viimeistään viikkoa ennen tapahtuman alkua
- Tapahtuman johtajan vastuu on jakamaton
- Pinskujen vakuutus korvaa henkilövahingot - paitsi jos ne aiheutuvat päihteistä tai vaarallisista aktiviteeteista

- Tulenteko metsäpalovaroituksen aikaan on kielletty
- Jokaista seitsemää (7) lasta kohden on oltava yksi (1) uimavalvoja
- Vähintään yhdellä keittiöhenkilökunnasta on oltava hygieniapassi
- Osallistujien riittävä ja ajantasainen ruokahuolto on taattava kaikissa tilanteissa
- Ruokien kylmäsäilytyksestä ja katkeamattomasta kylmäketjusta on huolehdittava
- Kasvissyöjille on taattava ravintoarvot täyttävää kasvisruokaa
- Hoitoa vaativat tapaturmat on kirjattava ylös
- Kiusaamiseen, syrjintään ja häirintään on puututtava välittömästi
- Kaikkien tapahtuman ohjaajien on osattava soittaa oikeaoppinen hätäpuhelu. 112 Suomi -sovelluksen käyttö on suositeltavaa.
- Kaikkien ohjaajien on kyettävä hätäensiavun antamiseen ja/tai osaavamman avun kutsumiseen paikalle
- Kriisiapua on järjestettävä tilanteen sitä vaatiessa
- Vain työntekijät vastaavat kriisitiedottamisesta
- Mikäli lapsen kotiooloista on syytä olla huolissaan, on tehtävä lastensuojeluilmoitus
- Mikäli ohjaajakaverin hyvinvoinnista ja/tai jaksamisesta on syytä olla huolissaan, asiaan on puututtava
- Vakuutusyhtiölle on ilmoitettava kuuden (6) kuukauden sisällä vahingon tapahtumisesta
- Oikein täytetty tapaturmailmoitus kelpaa suoraan vahinkoilmoitukseksi vakuutusyhtiölle
- **Tämän tiivistelmän lukeminen ei riitä - sinun on osattava myös loput ohjeisen sisällöstä.**

Pinskujen turvallisuusohjeet on kokoelma pinskutoimintaan tarkoitettuja ohjeita, joilla taataan tapahtumien ja osallistujien turvallisuus. Pinskuohjaajille turvallisuusohjeet tulevat tutuksi ohjaajakurssien kautta. Jokainen pinskutoimintaa järjestävä taho on velvollinen noudattamaan näitä ohjeita.